

ПОРАДНИК

З ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ
ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

ЗАКАРПАТСЬКИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ПОРАДНИК з питань організації освітнього процесу в початкових класах закладів загальної середньої освіти

Матеріали інструктивно-методичної наради «**Початкова освіта в нових реаліях: досвід, ризики та перспективи**». – Ужгород, ЗППО, 2022. – 81 с.

Укладачі: **Кірик М.Ю.**, завідувач кабінету методики дошкільної та початкової освіти;
 Ціник О.В., завідувач кабінету координаційно-методичної діяльності;
 Сивохоп Я.М., директор інституту, кандидат педагогічних наук, доцент;
 Грабовська Т.І., заступник директора з навчально-методичної роботи та моніторингу якості освіти, кандидат фізико-математичних наук, доцент
 Воротинцева О.О., завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти;
 Цімболинець М.А., методист кабінету методики дошкільної та початкової освіти

Рецензенти: **Рего Г.І.**, завідувач кафедри дошкільної, початкової та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;
 Січка В.І., кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології, доцент;
 Грабовський О.В., кандидат біологічних наук, доцент кафедри, природничо-математичної освіти та інформаційних технологій, доцент

ПОРАДНИК з питань організації освітнього процесу в початкових класах закладів загальної середньої освіти – це методичний посібник для вчителів початкових класів, вихователів групи продовженого дня, керівників закладів загальної середньої освіти. Порадник подає покликання на електронні ресурси нормативних документів, які регламентують роботу початкової школи.

Мета методичної розробки – допомогти вчителям початкових класів, вихователям групи продовженого дня з питань організації освітнього процесу та реалізації завдань Нової української школи. До Порадника увійшли матеріали з розвитку професійної компетентності вчителя, ведення ділової документації вчителя та вихователя ГПД.

Зміст

Особливості організації освітнього процесу в початкових класах у 2022/2023 н.р.	4
• Типові освітні програми та навчальні плани для початкової школи	4
• Навчальний план початкової школи	6
• Календарно-тематичне та поурочне планування учителя	8
• Організація виховної роботи в початковій школі	11
• Організація інклюзивного навчання (порядок відкриття інклюзивних класів, програма для дітей з ООП)	14
• Освітня програма закладу освіти (додаток 1)	
Організація дистанційної форми навчання в початкових класах (досвід)	21
Оцінювання навчальних досягнень учнів 1-4 класів	23
• Формувальне оцінювання	24
• Тематичні діагностувальні роботи	25
• Комплексна діагностувальна робота	30
• Ведення робочих зошитів та зошитів для діагностувальних робіт	30
• Підсумкове (річне) оцінювання	32
Інструктажі з питань безпеки життєдіяльності в ЗЗСО (повітряна тривога, вибухонебезпечні предмети тощо)	33
Професійна компетентність вчителя – запорука якості освіти учнів	36
• Підвищення професійної компетентності вчителя	37
• Педагогічна інтернатура. Наставництво – механізм супроводу новопризначеного вчителя на відповідну посаду.	40
• Сертифікація вчителів. Сертифікація – інструмент розвитку педагогічної компетентності вчителів	41
• Супервізія професійна підтримка педагога	42
Врахування результатів моніторингового дослідження результатів навчання учнів 4-х класів НУШ через систему науково-методичної роботи	45
Інструкція ведення Класного журналу для 1-4 класів	50
Організація роботи групи продовженого дня ЗЗСО	55
• Особливості організації дистанційної форми роботи ГПД	58
Нормативні документи, які регламентують роботу початкових класів ЗЗСО	62
• Методична література для вчителів з грифом МОН України науково-педагогічних працівників ЗПППО	64
Додатки:	
- додаток 1 – орієнтовний зразок Освітньої програми ЗЗСО	65
- додаток 2 – вхідне діагностування навченості молодших школярів – основа планування освітнього процесу в 2022/2023 навчальному році;	73
- додаток 3 – зразок комплексної діагностувальної роботи	
- додаток 4 – зразки свідоцтв досягнень результатів навчання	80
- додаток 5 – список супервізорів закарпатської області	82

Особливості організації освітнього процесу в початкових класах у 2022/2023 році

ТИПОВІ ОСВІТНІ ПРОГРАМИ

Міністерство освіти і науки України пропонує **дві чинні типові освітні програми для початкової школи**, затверджені наказами МОН № 1272 і 1273 від 08.10.2019 року для 1–2 класів і 3–4 класів. Програми укладені відповідно авторським колективом під керівництвом Олександри Савченко та авторським колективом під керівництвом Романа Шияна. Кожна програма розроблена відповідно до Закону України «Про освіту» та Державного стандарту початкової освіти.

До змісту програм входить пояснювальна записка, типовий навчальний план і перелік освітніх галузей. Також програмами визначені вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання, загальний обсяг навчального навантаження; коротко вказано відповідний зміст навчальних предметів чи інтегрованого курсу.

Заклади загальної середньої освіти **мають можливість обирати** між двома навчальними програмами.

Привертаємо увагу, що відповідно до Державного стандарту початкової освіти ст.5. «Початкова освіта має такі цикли, як 1-2 і 3-4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреби дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у досягненнях, обумовлених готовністю до здобуття освіти» та відповідно до статті 23 Закону України «Про освіту», а саме, «Держава гарантує академічну, організаційну, фінансову і кадрову автономію закладів освіти» заклад загальної середньої освіти, **при потребі**, самостійно приймає рішення щодо переходу з однієї типової освітньої програми на іншу після завершення одного з двох циклів навчання. Причини такого переходу можуть бути різні, а саме, відсутнє забезпечення підручниками з раніше обраної типової програми, побажання батьків, недостатня готовність педагогів тощо.

У 2022/2023 навчальному році планування освітнього процесу у **1 - 4 класах** необхідно проводити **відповідно до оновлених типових освітніх та навчальних програм для 1 – 2 та 3 – 4 класів** закладів загальної середньої освіти, які затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від **12.08.2022 № 743-22**.

Зміст навчальних програм доповнено питаннями **цивільного захисту, правилами поведінки з вибухонебезпечними предметами**. Проаналізовано переваги обох програм та наголошено на їх головних відмінностях. Подано поради батькам, чий діти навчаються за різними програмами.

Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

Заклади загальної середньої освіти самостійно визначають перебіг освітнього процесу, орієнтуючись на формування ключових і предметних компетентностей учнів після закінчення навчального року.

Обидві програми схожі за змістом, але пропонують різні підходи до реалізації навчальних предметів.

До кожної типової програми вчителям пропонують великий вибір підручників. Наприклад, для першокласників є 11 видань букварів, 13 видань «Я досліджую світ», 10 підручників математики та 7 мистецтва.

На основі типових програм розробляються освітні програми закладів освіти, які щорічно до початку навчального року затверджує педагогічна рада закладу. У додатках до матеріалів можете ознайомитися із орієнтовною освітньою програмою. Вона допоможе кожному закладу сформувати свою освітню програму. Головне, щоб ця освітня програма відображала унікальність саме вашого закладу (зразок освітньої програм додаток 1).

Яка різниця між Типовими освітніми програмами?

Розроблені програми мають однаково визначені освітні галузі. *Різниця між ними полягає у рівні інтеграції освітніх галузей, що входять до інтегрованого курсу «Я досліджую світ».* У Типовій програмі (керівник Савченко О.Я.) до інтегрованого курсу не включено освітні галузі «Мови і літератури» та «Математика». У Типовій програмі (керівник Шиян Р.Б.) 2 години мови і 1 година математики віднесені до інтегрованого курсу за рахунок предметного навчання цих освітніх галузей.

Ще однією відмінністю програм є очікувані результати навчання. За програмою (керівник Савченко О.Я.) їх визначають окремо на 1-й та 2-й клас, а за програмою (керівник Шиян Р.Б.) – на кінець 2-го класу.

До змісту програм входить пояснювальна записка, типовий навчальний план та перелік освітніх галузей. Типовий навчальний план програми (керівник Савченко О.Я.) повністю *відповідає базовому навчальному плану Державного Стандарту*, а у Типовому навчальному плані (керівник Шиян Р.Б.) *зменшено кількість годин на предметне навчання математики та мови*, оскільки частина годин перенесена до інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Також програми відрізняються особливістю подання змісту навчання. У програмі (керівник Савченко О.Я.) до поряд з очікуваними результатами зазначено й зміст навчання, на якому досягаються ці результати. У програмі (керівник Шиян Р.Б.) орієнтовний зміст подано лише після результатів певної змістової лінії.

МОН України **акцентує увагу**, що **«Використання навчальних посібників, зошитів з друкованою основою, що доповнюють зміст підручників, є необов'язковим і може мати місце в освітньому процесі лише за умови дотримання вимог щодо уникнення перевантаження учнів та добровільної згоди усіх батьків учнів класу на фінансове забезпечення».**

УВАГА! О.В. Онопрієнко, завідувач відділу початкової освіти, Інститут педагогіки НАПН України звернулася з таким повідомленням: *«До розробників Типової освітньої програми (група О.Я. Савченко) щодня надходять*

повідомлення про те, що під час курсів підготовки вчителів до роботи в НУШ тренери обмежують учителів в інформації, схиляючи до роботи лише за програмою (група Р.Б. Шияна). Просимо вас сповістити (навіть через персональне повідомлення) район, де відбувається подібне, і прізвище такого тренера, для об'єктивної оцінки процесів і їх ініціаторів. На наше переконання, не можна благородну справу реформи освіти починати такими методами: позбавити вчителя реального вибору. З повагою, О.В. Онопрієнко».

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Вибираючи типову програму, вибираємо Навчальний план початкової школи для шкіл з українською мовою навчання, який подається в обох Типових освітніх програмах.

Типовий навчальний план початкової школи за Типовою програмою О.Я.Савченко

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік			
	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас
Українська мова	7	7	7	7
Літературне читання				
Іноземна мова	2	3	3	3
Математична	4	4	5	5
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна і здоров'язбережувальна галузі)	3	3	3	3
Дизайн і технології	1	1	1	1
Інформатика	-	1	1	1
Мистецька	2	2	2	2
Фізкультурна*	3	3	3	3
Усього	22	24	25	25
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	1	1	1
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	23	25	26	26
Гранично допустиме тижневе/річне навчальне навантаження здобувача освіти	20/700	22/770	23/805	23/805

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Типовий навчальний план для 1-4 класів початкової школи за Типовою освітньою програмою Б.Р.Шияна

Назва освітньої галузі	Кількість годин на тиждень			
	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас
Українська мова	5	5	5	5
Іноземна мова	2	3	3	3

Математична	3	3	4	4
Я досліджую світ*	7	8	7	7
Інформатична	-		1	1
Мистецька**	2	2	2	2
Фізкультурна***	3	3	3	3
Усього	19+3	21+3	22+3	22+3
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	1	1	1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня	20	22	23	23
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)	23	25	26	26

* Орієнтовний розподіл годин між освітніми галузями в рамках цього інтегрованого предмета: мовно-літературна – 2; математична – 1; природнича, технологічна, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська та історична – разом 4; інформатика – 1 (у 2 класі)

** Інтегрований предмет або окремі предмети «Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво»

*** Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються.

Для закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин (угорською, румунською та словацькою мовами навчання) освітня програма закладу розробляється за Базовим навчальним планом Державного стандарту початкової освіти (2019 р.)

Базовий навчальний план початкової освіти для класів (груп) з навчанням мовою відповідного корінного народу, національних меншин

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік				
	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас	разом
Інваріантний складник					
Мовно-літературна, у тому числі:	385	385	385	385	1540
українська мова та література	175/5	175/5	210/6	210/6	
мова та література відповідного корінного народу або національної меншини та іншомовна освіта**	210/6	210/6	175/5	175/5	
Математична	140/4	140/4	140/4	140/4	
Природнича	105/3	175/5	140/4	140/4	560
Соціальна і здоров'язбережувальна					
Громадянська та історична					
Технологічна					
Інформатична	-		35	35	70
Мистецька	70	70	70	70	280
Фізкультурна*	105	105	105	105	420
Варіативний складник					
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей,			35	35	70

курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять					
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	805	875	910	910	3500
Гранично допустиме тижневе/річне навчальне навантаження здобувача освіти	20/700	22/770	23/805	23/805	88/3080

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого/річного навчального навантаження здобувача освіти.

** Освітні програми класів (груп) з навчанням мовою відповідного корінного народу або національної меншини в очікуваних результатах вивчення української мови враховують мовну підготовку здобувачів освіти та спорідненість їх рідної і державної мов.

*** Іншомовна освіта для дітей з інтелектуальними порушеннями не передбачена. Години розподіляються між іншими галузями на вибір педагогічного працівника.

ПРИВЕРТАЄМО УВАГУ! За рекомендаціями МОН України **частину навчального навантаження з фізичної культури (до 1 години на тиждень) у початковій школі можна використовувати на вивчення окремих навчальних предметів, що забезпечують рухову активність учнів (хореографія, ритміка, плавання тощо), за наявності відповідних умов, педагогічних кадрів та навчальних програм, які мають гриф Міністерства освіти і науки України.**

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ТА ПОУРОЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

Організація освітнього процесу у початковій школі у 2022/2023 н.р. відбувається відповідно до додатка 2 «ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році» далі ІМР.

(Ресурс доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/01/Dodatok.2.pochatkova.osvita.20.08.2022.pdf>)

Початок 2022/2023 навчального року особливий: діти повинні продовжувати системне шкільне навчання після вимушених перерв у минулому навчальному році. З огляду на зазначені обставини виникає потреба **в перші тижні навчального року діагностувати стан засвоєння учнями 2, 3 і 4 класів навчального матеріалу попереднього класу.** Це дозволить з'ясувати навченість учнів, а також допоможе визначити оптимальні умови для планування й організації подальшого освітнього процесу. З цією метою проводиться **вхідне діагностування навченості учнів 2-4 класів**, орієнтуючись на результати навчання на кінець кожного циклу, зазначені в Держстандарті початкової освіти та типових освітніх програмах.

Визначальні результати навчання з навчальних предметів, курсів, що підлягають засвоєнню учнями в 1, 2 і 3 класах подані в таблиці (ІМР).

Діагностувальні завдання можуть реалізовуватись **по-різному**, наприклад, шляхом виконання усіма учнями класу **одночасно комплексу завдань** (5 – 10-хвилинної самостійної роботи); **виконання різнорівневих завдань у групах**, утворених учнями з приблизно рівними навчальними можливостями;

колективного виконання роботи з коментуванням зі спостереженням за відповідями кожної дитини (в умовах малочисельних класів) тощо.

Під кінець опрацювання теми «Повторення» можуть бути запропоновані діагностувальні роботи, орієнтовний час виконання яких не перевищує 20 хв у 2 класі, 30 хв – у 3 - 4 класах.

Діагностувальні роботи з математики радимо наповнити завданнями, що дозволять виявити сформованість умінь обчислювати, розв'язувати задачу, будувати за умовою відрізок (2 клас), квадрат / прямокутник (3 – 4 клас). **Діагностувальні роботи з української мови** можуть містити завдання, що дозволять виявити сформованість таких умінь: 2 клас – списати з друкованого тексту (до 20 слів), визначити у списаному тексті слово за умовою про його звуковий склад; 3 клас – писати диктант (до 40 слів, з яких чверть містить опановані у 2 класі орфограми), записати власне речення (одне) для завершення тексту за його змістом; 4 клас – записати власне висловлення за поданим початком. Водночас наголошуємо: такі діагностувальні роботи не є обов'язковими, а пропоновані види завдань є орієнтовними і можуть бути іншими, однак дидактично доцільними, за вибором учителя.

Звертаємо увагу, що результати діагностування враховуються вчителем під час планування своєї діяльності, вони не підлягають оприлюдненню поза межами класу.

Задля цього роботу з підготовки календарно-тематичного плану на 2022/2023 навчальний рік радимо побудувати у такій послідовності: **до початку навчального року скласти проєкт календарно-тематичного плану**; протягом перших двох-трьох тижнів навчання провести діагностування навченості учнів 2-4 класів; **за результатами діагностування скоригувати проєкт календарно-тематичного плану**; погодити із заступником директора з НВР.

Під час розроблення календарно-тематичного плану вчитель/учителька самостійно визначає послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховуючи при цьому послідовність змісту в обраному підручнику та можливості учнів класу. **Учитель/учителька самостійно визначає кількість годин на вивчення програмових тем.** У межах навчальних годин відповідно до освітньої програми пропонується виділити час на проведення навчально-пізнавальної практики, екскурсій. Вибір змісту і форм організації такої навчально-пізнавальної практики заклад освіти визначає самостійно.

Також звертаємо увагу, що з метою організації освітнього процесу з урахуванням навчальних можливостей і потреб учнів класу **доцільно зберігати гнучкість календарно-тематичного плану протягом року й, за потреби, змінювати терміни опрацювання програмових тем відповідно до результатів засвоєння учнями навчального матеріалу.** Водночас під час коригування календарно-тематичного плану необхідно передбачити можливість опанування програмовим матеріалом на кінець кожного циклу навчання відповідно до очікуваних результатів освітніх програм закладу освіти. Задля цього можна використовувати резервний час програм, що передбачено

Державним стандартом початкової освіти (пункт 26). Загалом, резервний час програм учитель/вчителька може використовувати на власний розсуд, зокрема для удосконалення навчального досвіду учнів, дослідження навколишнього середовища, у якому мешкають діти, краєзнавчих розвідок, дослідницько-пізнавальних проєктів та екскурсій, у тому числі з ініціативи дітей, подолання виявлених у процесі формувального оцінювання утруднень у навчальній діяльності школярів тощо.

Організаційне забезпечення **виконання календарно-тематичного плану** учитель здійснює **під час поурочного планування. Плани уроків/занять є робочими матеріалами вчителя.** Їх форму (текст, таблиця, схема тощо), структуру (відповідно до обраної учителем класифікації типів уроків), спосіб фіксації (на папері, на цифровому пристрої) **учитель обирає на власний розсуд.**

Документ для вчителя має бути дієвим керівництвом до організації взаємодії учасників освітнього процесу задля досягнення очікуваних результатів навчання. **У плані уроку/заняття** визначається тема й мета уроку; послідовність навчальних завдань та організаційні форми їх опрацювання; навчальні завдання для індивідуальної/групової/фронтальної роботи учнів тощо.

Учителям, які лише розпочали професійну діяльність, доцільно планувати тривалість роботи над завданнями, щоб забезпечити раціональність використання навчального часу на уроці/занятті.

Зазначимо, що мета уроку/заняття має розкривати очікувані результати навчання, яких планують досягнути упродовж цього уроку/заняття.

Характерними ознаками запланованого комплексу навчальних завдань мають бути: відповідність навчальних завдань можливостям учня виконати його; дидактична доцільність і дозованість навчальних завдань; взаємопов'язаність і поступове нарощування складності навчальних завдань тощо.

Календарно-тематичне і поурочне планування здійснюється вчителем у довільній формі. **Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних, поурочних планів, інших, необхідних у професійній діяльності робочих матеріалів, є індивідуальною справою вчителя.**

З метою уникнення перевантаженості учнів, просимо врахувати час на виконання завдань самопідготовки. Вимогами Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти (затверджений наказом МОЗ 25.09.2020 № 2205, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 р. за № 1111/35394) визначено, що «тривалість виконання завдань для самопідготовки учнів у позанавчальний час не рекомендується більше ніж 1 година у 3 – 5 класах. Учням 1 – 2 класів не рекомендуються обов'язкові завдання для самопідготовки у позанавчальний час» (пункт 6 розділу V). Водночас, за потреби, з урахуванням індивідуальних навчальних можливостей і потреб учням 2-х класів пропонуємо задавати індивідуальні завдання за вибором. При цьому, завдання мають бути дозованими, аргументовано значущими для дитини, з чіткою інструкцією, що передбачає відтворення/застосування відомих способів

дій. Сумарні витрати часу на виконання завдань для самопідготовки учнями 2 класів не повинні перевищувати 45 хв на добу.

Звертаємо увагу, що на ранкову зустріч бажано відводити перші 10 – 15 хвилин навчального дня, що радимо врахувати під час розроблення розкладу дзвінків для 1–4 класів. Решту часу навчального дня необхідно розподілити між уроками та перервами відповідно до кількості годин навчального плану, що є академічними годинами, та тривалості уроків, визначеної у Законі України «Про загальну середню освіту». Для кожного класу розклад дзвінків може бути гнучким і, за потреби, коригується вчителем з урахуванням особливостей учнів класу та дидактичної доцільності запланованої на день навчальної діяльності.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У Новій українській школі виховний процес є невід’ємною складовою освітнього процесу у закладах освіти (ст. 15 [Закону України «Про повну загальну середню освіту»](#)). Він ґрунтується на загальнолюдських, культурних цінностях українського народу, цінностях громадянського (вільного демократичного) суспільства, принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини і громадянина, принципах, визначених [Законом України «Про освіту»](#), спрямовується на формування:

- відповідальних та чесних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству; поваги до гідності, прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина; нетерпимості до приниження честі та гідності людини, фізичного або психологічного насильства, а також до дискримінації за будь-якою ознакою; патріотизму, поваги до державної мови та державних символів України, поваги та дбайливого ставлення до національних, історичних, культурних цінностей, нематеріальної культурної спадщини українського народу, усвідомленого обов’язку захищати у разі потреби суверенітет і територіальну цілісність України;

- усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення, проявів корупції та порушень академічної доброчесності;

- громадянської культури та культури демократії;

- культури та навичок здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля;

- прагнення до утвердження довіри, взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами; почуттів доброти, милосердя, толерантності, турботи, справедливості, шанобливого ставлення до сім’ї, відповідальності за свої дії;

- культури свободи та самодисципліни, відповідальності за своє життя, сміливості та реалізації творчого потенціалу як невід’ємних складників становлення особистості.

Єдність навчання, виховання і розвитку учнів забезпечується спільними зусиллями всіх учасників освітнього процесу.

У 2022/2023 н.р. ключовим орієнтиром виховної роботи вчителя початкових класів є положення Стратегії національно-патріотичного виховання зазначені в Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України, затвердженій наказом Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 527. Також наказом затверджено заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України.

(Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1B-dJsxljlNxfuy3jjq5n4ZVPeo4gZ8/view>)

Документами визначено, що серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають **духовно-моральне, громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне виховання як основні складові національно-патріотичного виховання.**

Діти мають безпосередній зв'язок із тим, що відбувається в країні: їхні батьки, можливо, мобілізовані й захищають Батьківщину, працюють волонтерами, беруть участь у громадських акціях та ін. Потрібно розповідати учням, що держава і громадянське суспільство роблять усе можливе для відновлення миру та порядку в країні, відбиття зовнішньої агресії проти України.

Критеріями сформованості національно-патріотичної свідомості молодшого школяра вважаються: *ступінь особистісного ставлення до української мови та використання її у різних сферах діяльності; ступінь активності в утвердженні цінностей української культури, ступінь прояву внутрішнього стану особистості у відношенні до природи, власного здоров'я та здоров'я оточуючих.*

Національно-патріотичне виховання учнів початкових класів здійснюється у процесі навчально-пізнавальної діяльності як провідної шляхом внесення ціннісних складових у зміст навчальних предметів, відведення належного місця «спільно-взаємодіючій діяльності» **як на уроках, так і в позаурочний час.**

У молодшому шкільному віці важливо **формувати здатність** дитини пізнавати себе як члена сім'ї; родини, дитячого угруповання; як учня, жителя міста чи села; виховувати у неї любов до рідного дому, краю, вулиці, своєї країни, її природи, рідного слова, побуту, традицій.

Успішним патріотичне виховання учнів початкових класів можна назвати лише тоді, коли діти чітко засвоїли і дотримуються загальноприйнятих норм і правил поведінки, виявляють бережне ставлення до довкілля, дотримуються чистоти, піклуються про власне здоров'я та здоров'я оточуючих, з повагою ставляться до родини, сусідів, однокласників, знайомих і незнайомих людей незалежно від їх віри чи національності, усвідомлюють свою національну приналежність та пишаються цим.

Рідна мова, історія народу, його традиції, звичаї та обряди все це є тим багатим ґрунтом, на якому зростає національна свідомість. Засвоєння, збереження і розвиток традицій і звичаїв українців є важливим засобом зміцнення національної свідомості, адже завдяки їм формуються такі цінності: гідність, чесність, турбота, повага до себе, до інших людей, повага до мови,

культури, патріотизм. Саме це є базою для щасливого особистого життя та успішної взаємодії дитини з суспільством.

Уроки української мови невід’ємні від патріотичного виховання. Адже розмаїття засобів рідної мови відповідають природним, національним особливостям наших дітей, створюють найсприятливіші умови для їх розвитку. Засвоюючи українську мову як рідну з раннього віку, діти поступово стають носіями національної ідентичності.

Засобами рідної мови в них найефективніше формуються національна психологія, характер, світогляд, свідомість і самосвідомість та інші компоненти духовності народу. Тому без вивчення рідної мови неможливе становлення справжнього громадянина. У дітей, для яких українська мова не є рідною, важливо формувати шанобливе ставлення до української мови як державної та стимулювати внутрішню мотивацію вивчати її. Популяризація української мови серед дітей, що є представниками інших національностей, що проживають на території України, є надважливим завданням школи. Тому усі заходи з реалізації цього завдання радимо спрямовувати на формування громадянської позиції щодо володіння державною мовою.

Інтегрований курс «Я досліджую світ» спрямовано на соціалізацію особистості молодшого школяра, його патріотичне і громадянське виховання. Він має сприяти формуванню в учнів найбільш значущих для українського народу цінностей: патріотизму, соціальної справедливості, первинності духовного щодо матеріального, гуманізму, працелюбства, взаємоповаги; виховання творчої, соціально активної особистості, здатної бережливо ставитися до природи, світу, речей, самої себе, інших людей, розуміти значення життя як найвищої цінності.

Україна, її державотворчі цінності, вироблення громадянських почуттів, поведінкових еталонів є першорядними, задають мету реалізації програми з предмету.

Для того, щоб збільшити **потенціал патріотичного виховання предмета математики**, необхідно частіше включати в зміст уроку задачі, що викликають почуття гордості за рідну країну і стосуються державності, столиці, прапора тощо. Можна практикувати складання учнями (або за допомогою вчителя) і розв’язування задач, в яких мова йде про їх рідний край. Це задачі, що містять історичні дані, відомості про тваринний та рослинний світ регіону, в якому проживають школярі тощо. Під час розв’язування задач доречно пропонувати учням коментувати виконання дій. Це сприятиме розвиткові усного мовлення, формуванню у школярів умінь правильно і грамотно висловлювати свої думки українською мовою. З цього погляду корисними також будуть такі завдання, як наприклад, «Прочитай», «Сформулуй», «Провідміняй: а) сорок два мільйони; б) двадцять дев’ять тисяч».

Доцільними будуть задачі екологічного спрямування, зміст яких сприяє формуванню в учнів дбайливого ставлення до національних багатств і рідної природи. Це можуть бути задачі про флору і фауну регіону.

Одним із засобів патріотичного виховання учнів – є використання елементів народознавства на уроках математики. Зокрема при формуванні

компетентності виконання дій над натуральними числами доречно розповісти про походження числення в Україні.

Доцільно ознайомити учнів з народними способами вимірювання сипких тіл та рідин. Цебер – 3 відра. Корчак – 2 відра. Відро – 8 хват. (10 кварт). Корець – 100 кг, 1ц. Півкорця – 50 кг. Гелетка – 25 кг. Демерлія – 16 кг (пуд). При вивченні площ, можна використати те, як визначали селяни площу. Вони міряли прямокутну ділянку землі з боками в сажнях і рахували скільки це десятин.

Часто вчителі задають питання: Чи обов'язково вчителю потрібно складати план виховної роботи, календарно-тематичне планування, план уроку?

Чітких нормативних документів щодо цього немає. Інструкція з діловодства у закладах загальної середньої освіти (Наказ МОН України № 676 від 25 червня 2018 року) визначає, що заклади організовують діловодство відповідно до інструкції, яка розробляється на основі цієї Інструкції та затверджується керівником закладу (**Інструкція з діловодства ЗЗСО**). До неї додається перелік документів, обов'язкових для ведення у закладі. Якщо план виховної роботи передбачений цим переліком, то він є обов'язковим. **Одним із основних документів залишився річний план роботи школи**, де зібрано всі напрями роботи закладу освіти. Цей документ може охоплювати і напрями виховної роботи у кожному класі зокрема.

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

(порядок організації інклюзивного навчання, програми для дітей з особливими освітніми потребами/освітніми труднощами)

26 квітня 2022 року, Уряд **затвердив зміни** до порядків організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

В умовах воєнного стану значна кількість осіб з особливим освітніми потребами була тимчасового переміщена до інших регіонів України. Зважаючи на це, виникли нові умови організації освітнього процесу для осіб, які навчаються в інклюзивних класах.

З метою покращення ситуації, зміни до порядків знімають деякі обмеження на період дії воєнного стану, а саме:

- гранична кількість дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах не застосовується, заклад не може відмовити в організації інклюзивного навчання та створенні інклюзивного класу;

- для організації інклюзивного навчання учнів з особливими освітніми потребами (зокрема з числа тих, що вимушені були змінити своє місце проживання (перебування) внаслідок збройної агресії Російської Федерації) до закладу освіти подаються копії документа, що посвідчує особу (в разі наявності) та висновку;

- психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття проводяться фахівцями із числа педагогічних працівників закладу освіти, педагогічними працівниками вчителями-дефектологами (вчителем-логопедом, сурдопедагогом,

тифлопедагогом, олігофренопедагогом), які введені до штату закладів освіти відповідно до типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти та/або додатково залученими фахівцями, з якими заклад освіти або відповідний орган управління у сфері освіти укладають цивільно-правові договори);

- допускається застосування змішаної форми здобуття освіти в інклюзивних класах ЗЗСО;

- засідання команд психолого-педагогічного супроводу в закладах освіти можуть проходити в режимі онлайн або у змішаному очно-дистанційному форматі;

- у закладі освіти можуть формуватися тимчасові інклюзивні міжкласні групи (не більше 12 дітей);

- введення у штат посади асистента учителя у класі, де організовується інклюзивне навчання для дитини з освітніми труднощами II рівня підтримки, обов'язкове.

Головною метою прийняття змін є створення умов для продовження надання освітніх послуг особам з ООП у закладах загальної середньої освіти в період воєнного часу.

Зміни до календарно-тематичного планування (це стосується всіх)

Відповідно до пункту 1 статті 54 Закону України «Про освіту» щодо прав і обов'язків педагогічних працівників в організації освітнього процесу педагогічні працівники, які здійснюють освітню діяльність у початковій школі, реалізують право на академічну свободу, у тому числі свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну діяльність, право на вільний вибір форм, методів і засобів навчання, освітніх методик і технологій, насамперед методик компетентнісного навчання відповідно до освітньої програми закладу освіти. Крім того, педагогічні працівники, які працюють у початковій школі, мають право на педагогічну ініціативу під час розроблення закладом освіти освітньої програми.

Звертаємо увагу, що відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 03.06. 2022 р. № 521 оновлено типові освітні програми для 1 – 2 та 3 – 4 класів. Оновлені типові освітні програми затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08. 2022 р. № 743.

Чому це важливо знати? Здобувачі освіти, для яких організоване інклюзивне навчання, навчаються за визначеною освітньою програмою закладу загальної середньої освіти, тобто, як для усіх учнів. Педагоги мають враховувати рекомендації фахівців інклюзивно-ресурсних центрів щодо особливостей розвитку учнів з ООП при адаптації чи модифікації навчальних програм з кожного окремо взятого предмету. Відповідні результати опрацювання програм (**адаптація чи модифікація** пропонованого змісту, очікуваних результатів навчання, видів навчальної діяльності) **подаються вчителем окремими додатками до ІПР (індивідуальної програми розвитку) учня з ООП.**

В умовах воєнного стану та постійних повітряних тривог складно дотримуватись сталого розкладу занять та календарно-тематичного планування. Тому планування має бути гнучким інструментом у руках учителя.

Директору школи важливо донести педагогам, що сталі календарно-тематичні плани сьогодні не на часі. Педагог може використовувати свій звичний план як основу, а водночас адаптувати та змінювати його, збільшуючи час, наприклад, на повторення матеріалів попереднього року та конкретизацію матеріалу після діагностування (буде особливо корисно на початку навчального року).

Окремого **календарно-тематичного плану** для дітей, які мають освітні труднощі **не складається. Цей документ єдиний для усього класу.**

Зауважимо, що **уроки фізичної культури є обов'язковими для усіх учнів.** Звільнення чи заміна цього предмету на інший (наприклад, ЛФК) є неприпустимим.

Педагогу у календарно-тематичному плані варто:

- обрати теми, які можна перенести на самостійне опрацювання учнями (доцільно сюди включати теми, з яких наявні якісні ресурси);
- ущільнити теми, простіші для засвоєння, і навпаки – визначити ті, що потребують детальнішого вивчення;
- визначити теми, що вивчаються вперше і без яких неможливе засвоєння подальшого матеріалу.

Це допоможе вчителю більш гнучко використовувати календарно-тематичний план в умовах війни.

В умовах воєнного стану освітні, навчальні програми та навчальний план рекомендується виконувати, ущільнюючи навчальний матеріал, організовуючи самостійну навчальну діяльність учнів, додаткові консультації з використанням технологій дистанційного навчання. Це визначено *наказом МОН від 01.04.2022 року №290 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року»*.

Окрім здійснення навчального процесу, постійної уваги потребує й психологічна підтримка дітей, тому перевантажувати дітей у таких умовах неправильно. Водночас звернути увагу на вимоги: скільки часу діти різного віку можуть безперервно працювати з **технічними засобами під час уроку**, щоби не завдавати шкоди здоров'ю. Ці вимоги сформульовані в Санітарному регламенті для закладів загальної середньої освіти:

для учнів 1 класів – не більше 10 хвилин;

для учнів 2-4 класів – не більше 15 хвилин.

Алгоритм створення класу з інклюзивним навчанням

1. Батьки дитини з ООП (інші законні представники) звертаються до закладу освіти з письмовою заявою та додають до неї висновки ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи.

2. Керівник закладу освіти дає подання до органу управління освітою щодо погодження організації інклюзивного навчання у закладі.

3. Орган управління освітою дає лист-погодження або наказ про це.

4. За необхідності в штатний розпис закладу потрібно внести зміни, наприклад, ввести додаткові ставки асистентів вчителів чи вчителів-дефектологів.

5. Керівник закладу освіти видає накази про створення інклюзивного класу або класів з інклюзивним навчанням, про призначення асистента вчителя, допуск асистента дитини (за потреби), затвердження положення про роботу команди психолого-педагогічного супроводу, наказ про створення команди психолого-педагогічного супроводу для кожної дитини.

6. Керівник закладу освіти розробляє посадові інструкції для асистента учителя, асистента дитини, педагога, який курує освітній процес для учнів з ООП.

7. Складання індивідуальної програми розвитку командою психолого-педагогічного супроводу, погодження її з батьками та затвердження директором. **Цей документ зберігається 3 роки.**

8. Складання індивідуального навчального плану.

9. Отримати **логін та пароль доступу до АС ІРЦ** від відповідальної в області особи.

10. Внести до кабінету закладу освіти в АС ІРЦ висновок ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку учня та його індивідуальну програму розвитку. Якщо у висновку не вказаний рівень підтримки, то ще й протокол засідання команди психолого-педагогічного супроводу дитини із зазначенням відповідної інформації (рівня підтримки).

Нюанси створення інклюзивного класу:

1. Відповідно до пункту 1 статті 20 Закону України «Про освіту», заклади освіти за потреби утворюють інклюзивні або спеціальні групи і класи для навчання дітей з ООП. У разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків (інших законних представників) інклюзивна група або клас утворюється **обов'язково**.

2. Для учнів з ООП, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах, на підставі письмового звернення батьків (інших законних представників) можуть створюватися інклюзивна або спеціальна **група продовженого дня**. Детальніше про це можна прочитати в Порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних ЗЗСО (**наказ МОН від 25 червня 2018 року №677**).

3. Щоб організувати інклюзивне навчання у класі, необхідно, щоб батьки написали заяву в школі та висновок ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи. Якщо в батьків є тільки витяг від лікарсько-консультативної комісії, то це не є підставою для організації інклюзивного навчання. Цей документ є основою для організації індивідуальної форми навчання. Також можуть додаватись інші документи, передбаченні Порядком зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття загальної повної середньої освіти (**наказ МОН від 16 квітня 2018 року №367**).

4. До ІРЦ можуть звернутися батьки або інші законні представники дитини, які відчують занепокоєння щодо її розвитку, незалежно, чи в неї є певний діагноз і/або інвалідність. Комплексна оцінка може проводитися як за ініціативи батьків, так і за рекомендацією педагогів, які працюють у ЗЗСО з

такою дитиною, але виключно на підставі заяви батьків чи осіб, які їх замінюють. Його не можна проводити примусово.

5. Висновок ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи має рекомендаційний характер. Відповідно до статті 55 Закону України «Про освіту», батьки дитини мають право обирати заклад освіти, освітню програму, різновид і форму здобуття дітьми освіти відповідного рівня.

6. **Термін дії висновку ІРЦ визначений.** Повторна комплексна оцінка має проводитися при переході особи з особливими освітніми потребами між рівнями освіти; за ініціативи батьків (інших законних представників) особи з особливими освітніми потребами; за ініціативи особи, що подавала заяву відповідно до частини четвертої статті 4 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» з метою проведення моніторингу розвитку особи, але не частіше ніж раз на рік; за рекомендації команди психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами закладу освіти або фахівців інклюзивно-ресурсних центрів з метою проведення моніторингу розвитку особи (за згодою батьків).

7. У в разі зміни освітніх потреб (прогрес, регрес) під час навчання потрібно переглянути індивідуальну програму розвитку, а також рекомендувати батькам (особам, які їх замінюють) звернутися до ІРЦ для проведення повторної комплексної оцінки. Усі ці зауваження пропозиції фіксуються у протоколі засідання команди психолого-педагогічного супроводу. Можливо, дитина вже не має освітніх труднощів чи навпаки може змінитися рівень підтримки в освітньому процесі.

8. Якщо дитина вже навчалася в інклюзивному класі, то повторно проходити ІРЦ і писати заяву на відкриття інклюзивного класу перед кожним роком навчання **не потрібно**.

Інформативним є лист МОН від 16.06.2020 року №1/9-328 «Щодо методичних рекомендацій з організації психолого-педагогічного консилиуму для проведення повторної комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини». Згідно з ним, щоби підтвердити або змінити висновок про комплексне оцінювання, має збиратися консилиум, до якого рекомендують залучити представника органу управління освітою, методиста обласного РЦППО, фахівців ІРЦ, практичного психолога, який має міжнародний сертифікат, педпрацівників ЗЗСО, корекційних педагогів спеціальних ЗЗСО (за потреби), фахівців сфери соціального захисту (за потреби), батьків або запропонованих ними фахівців, щоби це оцінювання було комплексним і правильним.

Зауважимо, що консилиум збирається у разі розбіжності думок спеціалістів щодо змісту висновку ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи.

Відповідно до Порядку організації інклюзивного навчання в ЗЗСО (Постанова КМУ від 15 вересня 2021 р. № 957 зі змінами № 483 від 26.04.2022) чітко вказано, що керівник ЗЗСО на підставі заяви батьків за підтримки відповідного органу освіти організовує клас з інклюзивним навчанням, створює

матеріально-технічну базу, здійснює добір відповідних працівників тощо. Засновник закладу загальної середньої освіти виділяє кошти для забезпечення доступу до будівлі школи без перешкод, матеріально-технічного забезпечення. Тобто, власник і керівник закладу освіти відповідають за організацію, стан і якість інклюзивного навчання.

Відповідно до рекомендацій у листі МОН від 5 квітня 2019 року №1/9-223 «Щодо забезпечення доступності закладів освіти для осіб з ООП», усі заклади освіти повинні бути доступними для будь-яких категорій дітей.

Звертаємо увагу, що з 1 вересня 2018 року набули чинності нові державні будівельні норми щодо закладів освіти, де вказано, що під час реконструкції або побудови нових закладів освіти потрібно враховувати їхню доступність для різних категорій дітей.

8. Якщо у ЗЗСО не створено відповідних умов, то батькам потрібно звернутися до керівника закладу, а якщо немає реакції – до засновника.

З 1 січня 2022 року набирали чинності зміни до постанов Кабінету Міністрів України, **що регулюють організацію інклюзивного навчання**:

- «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. №765;

- «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. №957.

Відтак посилюється акцент на співпраці між закладами освіти та інклюзивно-ресурсними центрами (ІРЦ), залучення ресурсів для дитини з ООП відповідно до визначеного рівня підтримки.

Рівні підтримки

Відтепер створення інклюзивних класів та розподіл *субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами* (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 365 від 26.03.2022) та освітньої субвенції та здійснюватиметься за **рівнями надання підтримки**. Рівні підтримки характеризують, які потреби мають різні діти з ООП, наприклад, **на першому рівні підтримки інклюзивний клас не створюється і додаткове фінансування не передбачається**, на інших рівнях підтримки вводиться посада асистента учителя, на п'ятому – асистента дитини (на четвертому – за потреби); **різниться кількість годин на корекційно-розвиткові заняття, тощо**.

Підтримка **першого рівня надається у першу чергу** учням, у яких виникають труднощі під час навчання. Завдання директора – організувати роботу педагогів та класних керівників, щоб якомога раніше виявити такі потреби у дітей. Комунікація з батьками, пояснення їм важливості на ранньому етапі скоригувати ситуацію допоможе у цьому. **Для кожної дитини**, що потребує підтримки в освітньому процесі, директор школи створює **команду психолого-педагогічного супроводу**. Ця команда має провести оцінку та визначити, чи дійсно є потреба у наданні дитині підтримки першого рівня. На основі цієї оцінки заклад ухвалює відповідне рішення.

Доцільно у закладі освіти створити універсальну команду психолого-педагогічного супроводу для такої роботи.

Якщо ж у висновку про КО рівень не вказаний, то команда психолого-педагогічного супроводу визначає його на основі інформації, зазначеної у висновку та власних спостережень, моніторингу. Зауважимо, що до складу команди ППС обов'язково входять педагоги ІРЦ. Їх не треба окремо залучати, вони є постійними учасниками команди ППС.

Запровадження рівнів підтримки змінює підхід до формування інклюзивних класів та фінансування освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами. Засновники закладів освіти забезпечують базові соціальні послуги школи та облаштування освітнього середовища, а кошти на оплату корекційно-розвиткових занять та закупівлю допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти виділяються державою залежно від потреб кожної дитини.

Алгоритм дій директора школи для визначення рівнів підтримки у закладі:

- Створити команди супроводу для всіх дітей, які потребують підтримки.
 - Скласти графік засідань команд супроводу, передбачивши участь фахівців інклюзивно-ресурсного центру.
 - Оформити протокол із визначенням рівня підтримки для кожного учня.
 - Узагальнити інформацію про рівні підтримки для всіх учнів з особливими освітніми потребами.
 - Занести інформацію (завантажити протокол) у АС ІРЦ.
- Зауважимо! Якщо у батьків є висновок КО за 2022 рік, то у ньому **вже є визначений рівень підтримки** особи, якщо наявні освітні труднощі.*
- Поінформувати батьків учнів з особливими освітніми потребами про необхідність проходження комплексної оцінки в інклюзивно-ресурсному центрі, якщо дитина навчається за висновком ПМПК. *Інклюзивне навчання організовується лише за наявності висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку особи.*

Комплексна психолого-педагогічна оцінка на базі школи

З 2022 року комплексна оцінка може проводитися на **базі школи в тому числі**. Це дасть змогу фахівцям інклюзивно-ресурсного центру працювати з дитиною у звичному для неї середовищі, спостерігати та збирати додаткову інформацію про особливості навчання дитини з особливими освітніми потребами. За потреби детальнішого дослідження та використання особливих методик оцінювання може бути продовжене в інклюзивно-ресурсному центрі.

Директору закладу освіти необхідно завчасно вирішити усі організаційні питання щодо відвідування школи фахівцями інклюзивно-ресурсного центру.

Дієва співпраця з інклюзивно-ресурсним центром

Ще раз наголошуємо, що з 2022 року педагоги інклюзивно-ресурсних центрів є **постійними (обов'язковими)** учасниками команд психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами

Директор **може укласти угоду про співпрацю** між інклюзивно-ресурсним центром і закладом освіти та залучати фахівців ІРЦ до спільної роботи. У межах співпраці школа має змогу запрошувати фахівців інклюзивно-ресурсного центру для проведення семінарів, тренінгів, майстер-класів, а також обміну досвідом та підвищення кваліфікації педагогів.

Школа має можливість використовувати ресурси інклюзивно-ресурсного центру для більш якісного підходу до розроблення індивідуальних програм розвитку, а також організації інклюзивного освітнього середовища, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг, консультування педагогів щодо підготовки індивідуальних освітніх траєкторій, модифікації / адаптації освітніх програм навчальних матеріалів.

Оновлена форма індивідуальної програми розвитку

Індивідуальні програми розвитку складаються за оновленою формою, вказаною у **Додатку 3** до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти.

Керівникам закладів освіти важливо пам'ятати, що для учнів з **першим рівнем надання підтримки** також має бути розроблена індивідуальна програма розвитку, і для цього необхідно передбачити час у плані роботи закладу. Зручності у цьому процесі додасть можливість створювати таку програму в **автоматизованій системі роботи ІРЦ**.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Дистанційна форма роботи закладів освіти організовується відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженим наказом МОН від 08 вересня 2020 року № 1115, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 28 вересня 2020 року за № 941/35224 та до листа МОН України № 1/3378-22 від 07.03.2022 «Про практику застосування трудового законодавства у галузі освіти і науки під час дії правового режиму воєнного стану».

За умов використання дистанційної/змішаної форм навчання посилюється значущість навчання щодо безпеки в інтернеті. Рекомендуємо знайомити учнів з порядком реагування на інциденти, що створюють ситуації небезпеки під час роботи онлайн. Доцільно обговорити з батьками можливості використання контент-фільтрів (систем батьківського контролю), щоб пошук/перегляд інформації в інтернеті був безпечним, її зміст відповідав віковим можливостям його сприйняття та опрацювання.

Засновник і керівник закладу освіти забезпечують організаційну та методичну підтримку педагогічних працівників для реалізації дистанційного навчання. Організація дистанційного навчання та роботи в освітньому закладі у період воєнного стану та в умовах карантину (лист МОН України від 04.04.2022

№ 1/3874-22 «Щодо організації дистанційного навчання») Ресурс доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya>

Дистанційна робота – це форма організації праці, за якої робота виконується працівником поза робочими приміщеннями чи територією власника або уповноваженого ним органу, в будь-якому місці за вибором працівника та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. У такому випадку необхідно з вищезгаданим наказом ознайомити працівників будь-яким доступним способом (у тому числі засобом електронного зв'язку).

Дистанційна робота вимагає від педагогічних працівників, які організовують дистанційне навчання, підвищення кваліфікації щодо використання інформаційно-комунікативних (цифрових) технологій в освітньому процесі.

Відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, **не менше 30% навчального часу**, передбаченого освітньою програмою школи, має організовуватися в синхронному режимі.

Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти, який діє з 1 січня 2021 року, передбачає вимоги до організації роботи з технічними засобами навчання, зокрема комп'ютерами, планшетами, іншими гаджетами. Обмежено час безперервної роботи з технічними засобами навчання:

для учнів **1 класу** – не більше **10 хвилин**;

для учнів **2-4 класів** – не більше **15 хвилин**.

У залежності від теми уроку **вчитель орієнтовно планує свої відеоконференції:**

1 варіант - **15 хвилин** відеоконференція із завданням + **15 хвилин** самостійної роботи;

2 варіант - **10 хвилин** самостійного читання уривку тексту (наприклад, параграфу), а потім + **20 хвилин** запитань в організованому середовищі.

3 варіант - **30 хвилин** – аналіз теми, робіт учнів у відеоконференції.

4 варіант - **8 хвилин** – тематичне відео на YouTube + **22 хвилини** виконання завдання із зворотним зв'язком.

Відповідно до листа МОН України № 1/3378-22 від 07.03.2022 «Про практику застосування трудового законодавства у галузі освіти і науки під час дії правового режиму воєнного стану» у **разі дистанційного режиму роботи керівникам закладу освіти, наукової установи було рекомендовано «...забезпечити щоденний моніторинг результатів роботи працівників у будь-який доступний спосіб, у тому числі із використанням засобів відеоконференцзв'язку».**

Відповідно до частини першої статті 34 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП), **керівник має право на «...зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідвратною силою або іншими обставинами», тобто оформлення «простою».**

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ 1-4 КЛАСІВ

У 2022/2023 навчальному році оцінювальну діяльність здійснюють відповідно до Методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 № 813. (Ресурс доступу: https://drive.google.com/file/d/1DuEdJ31mq4-gyMoszi89TOwfu8q_-PRM/view)

У випадках, що не зазначені у цих методичних рекомендаціях, рішення щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, керуючись правом на автономію у професійній діяльності, приймає вчитель; за потреби, зокрема за умови масовості ситуації, погоджує його з керівництвом закладу загальної середньої освіти/фаховим методичним об'єднанням.

Результат оцінювання навчальних досягнень учнів 1–2 класів виражають вербальною оцінкою (оцінювальним судженням). У 3–4 класах за рішенням педагогічної ради може використовуватись як вербальна, так і рівнева оцінка, яка є оцінювальним судженням із зазначенням рівня результату навчання.

Звертаємо увагу, що в межах одного закладу освіти у різних класах можуть використовуватись різні форми оцінювання. Це зумовлюється обраною учителем дидактико-методичною системою (педагогічною технологією), у тому числі обраною освітньою програмою.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» заклад освіти може застосовувати власну шкалу оцінювання, яка переводиться в національну. Отже, педагогічна рада може прийняти рішення про застосування іншої шкали оцінювання, але в підсумковому оцінюванні її необхідно переводити в національну, тобто в рівневу.

З урахуванням мети оцінювання в початкових класах змінено підходи до вираження оцінки. На заміну узагальненій бальній оцінці навчальних досягнень учнів з предмета вивчення/інтегрованого курсу пропонується використовувати вербальну оцінку окремих результатів навчання учня/учениці з предмета вивчення, інтегрованого курсу (освітньої галузі), яка окрім оцінювального судження про досягнення може ще називати і рівень результату навчання.

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

- **формувального оцінювання**, метою якого **відстеження особистісного розвитку учнів** й ходу опановування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості;

- **підсумкового оцінювання**, метою якого є **співвіднесення навчальних досягнень учнів** з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом/освітньою програмою.

Задля уніфікації термінів та зручності їх використання в практичній діяльності пропонується **оцінювальне судження** називати **вербальною оцінкою**, **оцінювальне судження із зазначенням рівня результату** - **рівневою оцінкою**.

Слід пам'ятати, що **оцінка є конфіденційною інформацією**, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють).

Письмово оцінювальне судження учитель **може зафіксувати у робочих зошитах учнів, навчальних посібниках з друкованою основою, у зошитах для діагностувальних робіт**, на інших носіях зворотного зв'язку з учнями / батьками (паперових / електронних щоденниках учнів тощо).

Оцінювальне судження щодо виконання усних, практичних навчальних завдань учитель може зафіксувати у робочому зошиті з того предмета, на уроці з якого завдання виконувалося, або на іншому носії зворотного зв'язку з учнями/батькам.

Формувальне оцінювання

Формувальне оцінювання спрямовують на з'ясування індивідуальних проблем в опануванні учнем програмовим матеріалом та запобігання утруднень на подальших етапах навчання. Задля цього *учителю пропонується здійснювати постійне спостереження за динамікою розвитку особистісних якостей учня/учениці, рівня сформованості у нього певних навчальних дій, що співвідносяться з очікуваними результатами*, сприяє формуванню впевненості щодо власних можливостей та навичок учіння. За потреби коригує навчальний поступ учня/учениці.

Результати формувального оцінювання рекомендуємо виражати **вербальною оцінкою учителя/учнів**, що характеризують процес навчання та досягнення учнів. При цьому **учитель озвучує оцінювальне судження** після того, як висловив/ли думку учень/учні. Також пропонується врахувати, що **оцінювальне судження вчителя слугує зразком** для наступних оцінювальних суджень учнів під час **самооцінювання і взаємооцінювання**.

Учитель разом з учнями може обрати позначення самооцінки учня, оцінки вчителя для фіксації перевірених робіт. Окрім позначень важливими для організації подальшої роботи є записи оцінювальних суджень щодо виконання письмової роботи. Рекомендуємо формувати в учнів уміння опрацьовувати перевірені роботи за позначками вчителя, визначати місця утруднень, виправляти помилки і в подальшому їх уникати.

Вербальну і рівневу оцінки можуть виражати як усно, так і письмово. Рекомендується характеризувати - процес навчання та його результати доброзичливими, лаконічними, чіткими, об'єктивними, конкретними оцінювальними судженнями. Рівень результату навчання рекомендуємо визначати з урахуванням динаміки його досягнення та позначати буквами: «початковий» - П, «середній» - С, «достатній» - Д, «високий» - В». Пропонуємо враховувати, що **оцінка** буде допомагати учню/учениці усвідомлювати власні успіхи і шляхи подолання утруднень.

Результат оцінювання **особистісних надбань учня/учениці** у 1-4 класах рекомендуємо виражати **вербальною оцінкою**, а об'єктивних результатів навчання учня/учениці у 1-2 класах -**вербальною оцінкою**, у 3-4 класах – або **вербальною оцінкою, або рівневою оцінкою** за вибором закладу загальної середньої освіти на підставі рішення його педагогічної ради.

У межах формувального оцінювання за результатами опанування певної програмової теми/частини теми (якщо тема велика за обсягом)/кількох тем чи розділу протягом навчального року рекомендується проводити **тематичні діагностувальні роботи**.

Тематичні діагностувальні роботи

Письмові тематичні діагностувальні роботи, як правило, записувати у зошити для діагностувальних робіт. Діагностувальна робота може бути виконана на окремих аркушах, які доцільно зберігати у зошитах для діагностувальних робіт.

Тематична діагностувальна робота є засобом зворотного зв'язку стосовно опанування учнями частиною очікуваних/обов'язкових результатів навчання з метою оперативного регулювання та коригування освітнього процесу задля підвищення його ефективності. Її рекомендуємо проводити з метою:

- визначення якісних і кількісних характеристик оволодіння певною, достатньо завершеною частиною навчального матеріалу відповідно до очікуваних результатів навчання, визначених в освітній програмі;
- виявлення утруднень в навчальній діяльності учнів, коригування освітнього процесу та (за потреби) внесення коректив до календарно-тематичного планування з метою подолання виявлених в учнів утруднень;
- прогнозування результатів навчання на наступному етапі опанування програмовим матеріалом з урахуванням шляхів удосконалення методики навчання.

Зведена орієнтовна таблиця видів усних і письмових перевірок учнів 1-4 класів з мовно-літературної освітньої галузі

Навчальне завдання	Клас			
	1-й	2-й	3-й	4-й
Читання вголос				
Списування				
Аудіювання				
Читання напам'ять				
Робота з літературним твором або медіатекстом				
Діалог усно або письмово				
Усний переказ				
Усний твір				
Диктант				
Робота з мовними одиницями				
Читання мовчки				
Письмовий переказ				
Письмовий твір				

УВАГА НОВЕ! МОН України пропонує Планування тематичного оцінювання протягом року (на прикладі планування з інтегрованого курсу «Українська мова», 4 клас; таблиця 1).

Таблиця 1

Планування тематичного оцінювання з української мови у 4 класі

Змістові лінії мовно-літературної освітньої галузі		Взаємодіємо усно			Читаємо			Взаємодіємо письмово				Досліджуємо мовні явища				
Види мовленнєвої діяльності / мовні одиниці	Аудіювання	Говоріння			Читання				Письмо				Звуки, букви	Слово	Речення	Текст
		Діалог	Переказ	Твір	вголос	мовчки	напам'ять	Взаємодія з твором	Списування	Диктант	Переказ	Твір				
Можливий рівень реалізації навчальної діяльності*	1-3/1-4	1-4	1-3	1-4		1-4	1-4	1-4	1-2/1-4	1-3/1-4	1-3	1-4	1-4	1-4	1-4	1-4
Характеристика результатів навчання	визначає фактичний зміст, тему, основну думку, пояснює причинно-наслідкові зв'язки сприйнятого на слух висловлення, уточнює інформацію, ставить доцільні запитання	+						+								
	володіє повноцінною навичкою читання вголос і мовчки				+	+	+									
	аналізує прочитаний текст, висловлює й обґрунтовує							+								

власне ставлення щодо прочитаного, формулює висновки																	
переказує усно і письмово прочитаний/прослуханий твір з дотриманням логіки викладу та з творчим доповненням			+								+						
будує зв'язні висловлювання (розповідь, опис, міркування, есе, діалог) в усній і письмовій формах, володіє монологічною та діалогічною формами мовлення дотримується правил культури спілкування		+		+							+						
пише розбірливо, дотримується граматичних і орфографічних норм, перевіряє і редагує написане								+	+	+	+						
досліджує мовні одиниці та явища, використовує їх для вдосконалення мовлення												+	+	+	+		

Обсяг завдань у тематичній діагностувальній роботі рекомендується визначати з урахуванням вікових можливостей учнів виконати завдання протягом **1 навчальної години**, а зміст завдань, види навчальної діяльності добирають з урахуванням специфіки предмета вивчення, готовності учнів виконати завдання для виявлення результату.

Діагностувальні роботи можуть містити завдання, **які виконують усно** (переказ, власне висловлення тощо), **письмово** (списування, диктант, тестові завдання тощо), **практично** (дослід, моделювання/ конструювання, виконання практичної роботи тощо) та завдання, що передбачають **виконання роботи з допомогою електронних освітніх ресурсів**.

Завдання діагностувальних робіт пропонуються добирати таким чином, щоб результат навчання, який оцінюють на даному етапі навчання, можна було чітко визначити за результатами виконання завдання.

З предметів мовно-літературної освітньої галузі (мова вивчення) система тематичних діагностувальних робіт може містити такі навчальні завдання: аудіювання (1-4 кл.), читання (2-4 кл), говоріння (1-4 кл), письмо (2-4 кл.). Комбінування навчальних завдань у діагностувальних роботах вчитель може здійснювати самостійно. Водночас можна скористатися порадами щодо комбінування завдань у діагностувальних робіт з мови навчання.

У ІМР запропоновано оцінювання основних видів перевірок: аудіювання, читання вголос, читання мовчки, робота з текстом.

Для **писемного мовлення** передбачає проведення ряду тематичних перевірок: **списування, диктант, письмовий переказ, письмовий твір.**

З **математики** тематичні діагностувальні роботи можуть бути комбінованими, у тому числі з тестових завдань закритого й відкритого типів, та

містити навчальні завдання на виявлення стану сформованості навичок читання, запису і порівняння чисел, обчислювальних навичок, навичок читання і запису математичних виразів/рівностей/нерівностей, розв'язування рівнянь, умінь розв'язувати задачі, розпізнавання й побудову геометричних фігур, оперування величинами тощо з урахуванням програмового матеріалу, що опрацьовувався.

З інтегрованих курсів, змістове наповнення яких охоплює природничу, соціальну і здоров'язбережувальну, громадянську та історичну освітні галузі, тематичні діагностувальні роботи можуть містити тестові завдання закритого і відкритого типів на виявлення стану опанування учнями програмового матеріалу, практичні роботи з картами, приладами, моделями, а також графічні роботи, за допомогою яких перевіряється вміння інтерпретувати інформацію за допомогою моделі, малюнка, схеми тощо.

Тематична діагностувальна робота (ТДР) – засіб зворотного зв'язку стосовно опанування учнями частиною очікуваних/обов'язкових результатів навчання з метою оперативного регулювання та коригування освітнього процесу для підвищення його ефективності.

Зошити для діагностувальних робіт зберігають у закладі загальної середньої освіти **до кінця навчального року**. Записи результатів оцінювання у зошитах для діагностувальних робіт учитель використовує під час підсумкового оцінювання і фіксації його результатів у свідоцтвах досягнень учнів.

Тематична діагностувальна робота проводиться після опанування певної теми/частини теми, кількох менших тем чи розділу протягом навчального року.

Змістовим наповненням тематичної діагностувальної роботи є система навчальних завдань, що передбачають різні рівні реалізації навчальної діяльності можна отримати об'єктивну інформацію про досягнення групи взаємопов'язаних очікуваних результатів навчання учнів на певному етапі опанування програмовим матеріалом.

Результатами оцінювання тематичних діагностувальних робіт є оцінювальні судження з висновком про сформованість кожного результату навчання, який діагностується на даному етапі навчання. Оскільки тематична діагностувальна робота може містити завдання різних рівнів реалізації навчальної діяльності, то для формулювання оцінювального судження рекомендуємо характеристику результату навчання співвідносити з Орієнтовною рамкою оцінювання з урахуванням видів діяльності, водночас рівня результату навчання учня не визначати. До прикладу: *списування виконано, у цілому, правильно, однак ураховуй, що одну букву слова не переносять у наступний рядок*. Усно учитель може деталізувати характеристику роботи та коротко зорієнтувати учня або визначити разом з ним перспективу подальшої навчальної діяльності.

Оцінювальні судження за результатами тематичного оцінювання рекомендуємо фіксувати у зошитах для тематичних діагностувальних робіт, на аркушах з роботами учнів до наступного уроку з того предмета вивчення, на якому виконували роботу, і повідомляти учням та їхнім батькам.

Письмово оцінювальне судження учитель може зафіксувати у робочих зошитах учнів, навчальних посібниках з друкованою основою, у зошитах для

діагностувальних робіт, на інших носіях зворотного зв'язку з учнями / батьками (паперових / електронних щоденниках учнів тощо). **Оцінювальне судження має бути чітким, конкретним, лаконічним, конструктивним** щодо подальших дій учня, записаним з дотриманням культури писемного мовлення. Для щоденної перевірки робіт учнів учитель може домовитись з ними про умовні позначення показників якості виконаного завдання (до прикладу: + - правильно; с – самотійно, сп – самотійно з пам'яткою, д – з допомогою тощо), які радимо позначати на полі біля завдання.

Такі позначення пропонуємо використовувати як для самооцінювання/взаємооцінювання, так і для оцінювання учителем. Однак позначення не повинні замінювати бальну оцінку (чи співвідноситися з нею) та зумовлювати диференціацію учнів за навчальними можливостями. Позначення фіксують біля окремих завдань. У кінці роботи записують коротке оцінювальне судження з орієнтирами щодо покращення результатів.

УВАГА ЗМІНИ! У Класному журналі результат оцінювання діагностувальної роботи фіксують відповідно до обраного з урахуванням рекомендацій обраної освітньої програми й затвердженого на засіданні серпневої педагогічної ради способу: **вербальною (сформовано - √) або рівневою (В., Д., С., П.) оцінкою**; у частині «Зміст уроків» зазначають факт проведення роботи. Оскільки тематична діагностувальна робота може містити кілька видів перевірок, то на лівій сторінці класного журналу (так само і в електронному журналі) після дати зазначають вид перевірки (за потреби за правилами скорочення слів) та фіксують оцінку учня. У зошиті для діагностувальних робіт після роботи має бути записано оцінювальне судження з орієнтирами щодо подальшої роботи учня.

Фіксацію результатів написання тематичної діагностувальної роботи, що містить перевірку аудіювання і списування, у Класному журналі. Наголошуємо: ми пропонуємо приклад; учитель поєднує (за потреби) 2-3 перевірки в одну тематичну діагностувальну роботу під час складання календарно-тематичного планування на власний розсуд, ураховуючи дидактичну доцільність поєднання.

Пропонується фіксацію результатів написання тематичної діагностувальної роботи, що містить перевірку аудіювання і списування, у Класному журналі. Учитель поєднує (за потреби) 2-3 перевірки в одну тематичну діагностувальну роботу під час складання календарно-тематичного планування на власний розсуд, ураховуючи дидактичну доцільність поєднання.

Ліва сторінка класного журналу
(оцінювання вербально)

№	Прізвище, ім'я	15. 10	аудіювання	спікування	16. 10										
1.	Атаманенко Олег		✓	✓											
2.	Безкоровайна Ірина	н													
3.	Гайдай Микола		✓	✓											

Ліва сторінка класного журналу
(оцінювання рівневе)

№	Прізвище, ім'я	15. 10	аудіювання	спікування	16. 10										
1.	Бондаренко Максим		Д	Д											
2.	Василенко Марина	н													
3.	Довгань Оксана		В	С											

Привертаємо увагу, що з математики в тематичній діагностувальній роботі можна поєднати 2-3 перевірки, тоді у журналі без дати відводити колонки, наприклад, «задача», «усний рахунок», «геометричний м-л тощо».

Орієнтована кількість тематичних діагностувальних робіт

Клас	Мова навчання		Мова вивчення*		Математика		Я досліджую світ	
	І сем.	ІІ сем.	І сем.	ІІ сем.	І сем.	ІІ сем.	І сем.	ІІ сем.
1	—	2	—	—	—	1	—	—
2	4	6	1	1	4	4	3	3
3	6	6	2	3	4	4	3	3
4	6	6	3	3	4	4	3	3

• мова вивчення (українська мова як державна) у школах з мовою навчання національних меншин.

Комплексна діагностувальна робота

Система тематичних діагностувальних робіт у 3-4 класах може містити комплексні діагностувальні роботи для кожного класу, зміст яких охоплює мовно-літературну, математичну, природничу освітню галузі.

Центральною дидактичною одиницею має бути текст, з яким прямо або контекстно пов'язуються усі завдання. Із завдань можна сформувати блоки комплексної діагностувальної роботи: 1) мовно-літературний; 2) математичний; 3) природничий і соціальний.

Комплексна діагностування робота в початковій школі (далі КДР) – це інтегрована робота, яка може включати завдання з 3 до 5 освітніх галузей початкової школи. КДР може здійснювати 1-2 рази на навчальних рік у 3-4 класах Нової української школи в кінці семестру (семестрів), з метою

виявлення рівня знань, практичних навичок учнів з кількох освітніх галузей, що заощаджує академічний час.

Рекомендується КДР проводити з *мовно-літературної, математичної, природничої освітніх галузей*. За потреби можна включати завдання з соціальної та здоров'язбережувальної або громадянської та історичної галузей.

Особливістю КДР є те, що усі завдання з різних освітніх галузей **підпорядковані одній темі**, кількість завдань з однієї освітньої галузі регламентує вчитель (від кількості годин на тиждень) (див. додаток 3).

Заклад освіти може визначати порядок проведення **внутрішнього моніторингу** з урахуванням вимог Порядку проведення моніторингу якості освіти. З метою дослідження стану і результатів якості початкової освіти у межах освітньої діяльності закладу освіти дирекція закладу освіти уповноважена у проведенні внутрішнього моніторингу, у рамках якого може запропонувати проведення комплексної діагностувальної роботи для учнів 3-4 класів.

Форма проведення моніторингу обговорюється та узгоджується з *учителем класу*. Зміст КДР у закладі освіти може складати:

- учитель-експерт початкових класів;
- учитель початкових класів, супервізор;
- учитель початкових класів, тренер НУШ;
- досвідчений учитель початкових класів школи;
- учитель початкових класів, який пройшов сертифікацію;
- представник адміністрації школи, який за освітою та практичним досвідом є вчителем початкових класів.

Якщо учня не було в школі в день проведення діагностувальної роботи, то після повернення він не пише діагностувальної роботи.

Тематичні діагностувальні роботи з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна», а також з курсів за вибором, зазвичай, **не проводять**.

Вимоги до ведення та перевірки робочих учнівських зошитів

Звертаємо увагу! З метою побудови освітнього процесу з урахуванням даних про навчальний поступ учнів **рекомендується перевіряти кожную письмову роботу учня як у робочих зошитах, так і в навчальних посібниках з друкованою основою**, а також **діагностувальні роботи, роботи, виконані з допомогою технічних засобів навчання, роботи художньо-перетворювальної та проєктної діяльності**, якщо такі використовуються в освітньому процесі.

Під час перевірки письмових робіт доцільно враховувати індивідуальні особливості учнів, їх готовність до самоперевірки та диференційовано виправляти виявлені у роботах учнів помилки. До прикладу, **позначити на полі рядок зі словом/числовим значенням тощо, де допущено помилку; підкреслити букву/число тощо, що є помилковим; перекреслити неправильний запис і надписати правильний варіант тощо**. У такий спосіб учитель має можливість підготувати учнів до осмисленого сприйняття перевірених робіт і спрямовує їх роботу на коригування досягнутих результатів. Результати виконання письмових завдань учнями вчитель може враховувати під час підготовки до наступного

уроку/заняття, передбачати диференційовану, індивідуальну роботу щодо подолання виявлених в учнів утруднень та попередження можливих утруднень, що можуть бути наслідком виявлених.

Під час перевірки письмових робіт учитель пропонує учням дотримуватися культури записів виконаних завдань. З метою формування навички письма, за потреби, подає зразок правильного написання цифри, букви, з'єднань букв у 1 класі у вільних рядках, у 2-4 класах - на полях сторінки зошита.

Учитель разом з учнями може обрати позначення самооцінки учня, оцінки вчителя для фіксації перевірених робіт. Окрім позначень важливими для організації подальшої роботи є записи оцінювальних суджень щодо виконання письмової роботи.

Використання навчальних посібників, зошитів з друкованою основою, що доповнюють зміст підручників, є необов'язковим і може мати місце в освітньому процесі лише за умови дотримання вимог щодо уникнення перевантаження учнів та добровільної згоди усіх батьків учнів класу на фінансове забезпечення.

Рекомендується формуванню в учнів умінь опрацьовувати перевірені роботи за позначками вчителя, визначати місця утруднень, виправляти помилки і в подальшому їх уникати. За результатами перевірки зошитів на наступних уроках учитель організовує індивідуальну/ диференційовану роботу (у 1-2 класах колективну/групову за типовими помилками/утрудненнями; у 3-4 класах – пріоритетно індивідуальну самостійну роботу). У межах уроку така робота може бути короткотривалою. Водночас планується вона системно й спрямовується на формування навичок самонавчання, умінь знаходити способи подолання виявлених утруднень, розвиток мотивації досягнення успіху, виховання відповідальності за виконувану навчальну діяльність.

Інформацію щодо сформованості певних результатів навчання учня/учениці та процесу їх досягнення, які учень/учениця виявляє під час виконання усних завдань, практичних робіт тощо, рекомендації щодо їх покращення учитель може фіксувати на носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/електронних щоденниках учнів тощо). Оцінювальні судження, записані у робочих зошитах, доцільно не дублювати на інших носіях зворотного зв'язку з батьками. Інформування рекомендуємо здійснювати для створення передумов покращення результатів навчання.

Підсумкове (річне) оцінювання

Привертаємо увагу! У початковій школі НЕ ПРОВОДИТЬСЯ семестрове (проміжкові) оцінювання навчальних досягнень учнів. Об'єктом підсумкового оцінювання є результати навчання учня/учениці за рік. Під час підсумкового оцінювання рекомендуємо зіставляти навчальні досягнення учнів з очікуваними результатами навчання, визначеними в освітніх програмах закладів загальної середньої освіти, з урахуванням Орієнтовної рамки оцінювання.

Основою для підсумкового оцінювання результатів навчання за рік можуть бути результати виконання тематичних діагностувальних робіт, записи оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксовані на носіях

зворотного зв'язку з батьками, спостереження вчителя у процесі формувального оцінювання. Рекомендуємо визначати підсумкову оцінку за рік з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату навчання.

Підсумкову (річну) оцінку рекомендуємо визначати з урахуванням індивідуалізованої діагностувальної роботи (якщо така проводилась) за умови, якщо виконання індивідуалізованої діагностувальної роботи засвідчує покращення результату навчання. Підсумкову (річну) оцінку фіксують у класному журналі і свідоцтвах досягнень учнів.

Підсумкове оцінювання за рік з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна» пропонуємо здійснювати шляхом узагальнення даних, отриманих під час формувального оцінювання, з урахуванням динаміки формування результату навчання.

У кожній колонці пропонуємо фіксувати стан сформованості обов'язкових результатів навчання (**Сформовано – ✓**; ще формується – **нічого не записувати**). Якщо в 3-4 класах використовують рівневу оцінку, то замість позначки ✓ пропонуємо записувати першу букву назви рівня, якому відповідає результат навчання.

За рішенням педагогічної ради закладу освіти за умов рішення використання рівневої оцінки у графі класному журналі «рівень результату навчання» пропонується позначати буквами В/Д/С/П рівень сформованості результату навчання.

Підсумкову (річну) оцінку рекомендується визначати з урахуванням індивідуалізованої діагностувальної роботи (якщо така проводилась) за умови, якщо виконання індивідуалізованої діагностувальної роботи засвідчує покращення результату навчання. **Підсумкову (річну) оцінку фіксують у класному журналі і свідоцтвах досягнень учнів.**

У частині класного журналу «**Зведений облік навчальних досягнень учнів**» рекомендується записувати лише рішення педагогічної ради про **переведення учня до наступного класу.**

Відповідно до пункту 8 статті 12 Закону України «Про освіту» наприкінці 4 класу, з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та/або якості освіти проводять **державну підсумкову атестацію** здобувачів початкової освіти, результати якої не впливають на підсумкову оцінку за рік.

Особливості проведення, вимоги до змісту та критерії оцінювання державної підсумкової атестації Міністерство освіти і науки України визначає в установленому законодавством порядку.

У **свідоцтві досягнень учня** пропонуємо надавати **розгорнуту характеристику результатів навчання учня/учениці**, здобутих протягом навчального року. Для здобувачів початкової освіти пропонуються розроблені два примірні зразки свідоцтв досягнень, окремо для кожного циклу навчання.

Керівник закладу затверджує свідоцтва досягнень учнів при доповненні до примірних зразків свідоцтв досягнень, які містять такі частини: «Характеристика навчальної діяльності», «Характеристика результатів навчання з окремих освітніх галузей», «Рекомендації вчителя», «Побажання батьків».

Звертаємо увагу, **I частина** свідоцтва досягнень учня «Характеристика навчальної діяльності» – це характеристика учня 1-4 класів, тому в особову справу її не записують (зразки свідоцтв досягнень додаток 4).

Звертаємо увагу, що у Свідоцтві досягнень у розділі «Характеристика навчальної діяльності» зазначається характеристика особистих досягнень, активність дитини, самостійна робота на уроці, співпраця з іншими учнями, тому в особовій справі учня/учениці **ХАРАКТЕРИСТИКУ НЕ ЗАПИСУЮТЬ**.

ІНСТРУКТАЖІ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХ ОБЛІК

Навчання учнів вимогам безпеки та правил поведінки під час освітнього процесу та у повсякденному житті проводиться у вигляді інструктажів з ОП та БЖД. Інструктажі з безпеки життєдіяльності проводяться з учнями 1-4 класів і містять питання охорони здоров'я, пожежної, радіаційної безпеки, безпеки дорожнього руху, реагування на надзвичайні ситуації, безпеки побуту тощо.

Порядок проведення та види інструктажів визначено листом **МОН України від 16.06 2014 р. № 1/9-319** «Про використання Методичних матеріалів щодо організації навчання і перевірки знань, проведення інструктажів з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності».

Вид інструктажу з БЖД	Коли проводиться	Посада особи, яка проводить навчання, перевірку знань	Реєстрація (оформлення) інструктажу
Вступний інструктаж	На початку навчального року; при зарахуванні (оформленні) учня до навчального закладу	Класні керівники	На окремій сторінці класного журналу
Первинний інструктаж	На початку навчального року перед початком занять у кожному кабінеті, лабораторії, спортзалі тощо; перед початком канікул;	Учителі-предметники, класні керівники, керівники гуртків	Журнал реєстрації інструктажів з БЖД
	перед виконанням кожного завдання, пов'язаного з використанням різних матеріалів, інструментів, приладів, на початку уроку, заняття, лабораторної, практичної роботи тощо	Учителі-предметники, керівники гуртків	Журнал обліку навчальних занять на сторінці навчального предмета в розділі про запис змісту уроку, заняття
Позаплановий інструктаж	У разі порушення вимог нормативно-правових актів, що може призвести чи призвело до травм, аварій, пожеж тощо; при зміні умов виконання навчальних завдань (лабораторних, практичних робіт тощо); у разі скоєння нещасних випадків за	Учителі-предметники, класні керівники, керівники гуртків	Журнал реєстрації інструктажів з БЖД

	межами навчального закладу		
Цільовий інструктаж	При організації позанавчальних заходів (олімпіади, турніри з предметів, екскурсії, туристичні походи, спортивні змагання тощо), під час проведення громадських, позанавчальних робіт (прибирання територій, приміщень, науково-дослідна робота на навчально-дослідній ділянці тощо)	Учителі-предметники, класні керівники, керівники гуртків	Журнал реєстрації інструктажів з БЖД

Учні, які інструктуються, розписуються в журналі, починаючи з 9-го класу. Форму журналу реєстрації інструктажів з БЖД знайдете у згаданому вище листі.

Привертаємо увагу, що відповідно до листа МОН України від 17.03.2022 № 1/3485-22 «Методичні рекомендації щодо проведення бесід з учнями закладів загальної середньої освіти з питань уникнення враження мінами і вибухонебезпечними предметами» необхідно спланувати та провести інструктажі з учнями початкових класів та зафіксувати їх у журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності учнів.

Режим доступу:

https://www.kkllp.kiev.ua/docs/voennyi_stan_oficialni_documentu/1_%203485_%2022%20%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA_1_.pdf

Фахівці цивільного захисту рекомендують вчителям і батькам обов'язково проводити з дітьми бесіди щодо поводження з невідомими предметами і пристроями.

Під вибухонебезпечними предметами слід розуміти будь-які пристрої, засоби, підозрілі предмети, що здатні за певних умов вибухати.

До вибухонебезпечних предметів належать:

- вибухові речовини – хімічні з'єднання або суміші, здатні під впливом певних зовнішніх дій (нагрівання, удар, тертя, вибух іншого вибухового пристрою) до швидкого хімічного перетворення, що саморозповсюджується, з виділенням великої кількості енергії і утворенням газів.

- боєприпаси – вироби військової техніки одноразового вживання, призначені для враження живої сили супротивника. До боєприпасів належать:

- бойові частки ракет;
- авіаційні бомби;
- артилерійські боєприпаси (снаряди, міни);
- інженерні боєприпаси (протитанкові і протипіхотні міни);
- ручні гранати;
- стрілецькі боєприпаси (набої до пістолетів, карабінів, автоматів тощо);
- піротехнічні засоби:

- патрони (сигнальні, освітлювальні, імітаційні, спеціальні);
- вибухові пакети;
- петарди;
- ракети (освітлювальні, сигнальні);
- гранати;
- димові шашки.
- саморобні вибухові пристрої – пристрої, в яких застосований хоча б один елемент конструкції саморобного виготовлення:
- саморобні міні-пастки;
- міні-сюрпризи, що імітують предмети домашнього побуту, дитячі іграшки або речі, що привертають увагу.

Тому так важливо пояснити учням наслідки подібних дій, навчити правилам поведінки у таких ситуаціях.

У разі знаходження вибухонебезпечного пристрою ЗАБОРОНЕНО:

- наближатися до предмета;
- пересувати його або брати до рук;
- розряджати, кидати, вдаряти по ньому;
- розпалювати поряд багаття або кидати до нього предмет;
- приносити предмет додому, у табір, до школи.

Необхідно негайно повідомити поліцію або дорослих про знахідку!

Земля таїть багато небезпечних знахідок, на які можна натрапити під час прогулянок лісом, походів і стати їх жертвами, навіть, не підозрюючи про це. Ніхто не може гарантувати, що у землі під багаттям, розкладеним на лісовій галявині, немає снарядів часів війни.

У разі знаходження підозрілого предмета у під'їзді будинку, потрібно опитати сусідів, можливо, він належить їм. У разі неможливості встановити власника – негайно повідомити про знахідку до найближчого відділення міліції, до військкомату, органів місцевого самоврядування, підрозділу ДСНС за телефоном «101».

Якщо підозрілий предмет знайдено в установі, потрібно негайно повідомити про знахідку адміністрацію.

У разі знаходженні вибухонебезпечного пристрою:

1. Негайно повідомити чергові служби органів внутрішніх справ, цивільного захисту;
2. Не підходити до предмету, не торкатися і не пересувати його, не допускати до знахідки інших людей;
3. Припинити всі види робіт в районі виявлення вибухонебезпечного предмету.
4. Не користуватися засобами радіозв'язку, мобільними телефонами (вони можуть спровокувати вибух).
5. Дочекатися прибуття фахівців; вказати місце знахідки та повідомити час її виявлення.

У випадку, коли в будинку знайдено вибуховий пристрій й здійснюється евакуація:

- одягніть одяг з довгими рукавами, щільні брюки і взуття на товстій підошві (це може захистити від осколків скла);
- візьміть документи (паспорт, свідоцтво про народження дітей тощо), гроші;
- під час евакуації слідуйте маршрутом, вказаним органами, що проводять евакуацію. Не намагайтеся скоротити шлях, тому що деякі райони або зони можуть бути закриті для пересування;
- тримайтеся подалі від обірваних ліній енергопостачання.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Професійна компетентність педагога – запорука підвищення якості освіти

В умовах реформування освіти в Україні підвищуються вимоги до вчителя, його професійних та особистісних якостей. Загальноприйнятою характеристикою професійної діяльності вчителя стає професійна компетентність – характеристика, яка відображає не лише професійні знання, але й уміння спиратися на них у своїй професійній діяльності, ставлення вчителя до учнів та особистісні якості.

Реальна дієвість Нової української школи залежить від кожного конкретного педагога: його знань, умінь, компетенцій, розуміння стратегічних цілей діяльності та наявності дієвого інструментарію для практичної реалізації заявлених завдань. Професійна компетентність учителя - показник його особистісного розвитку та запорука успішного навчання учнів.

Мінекономіки затвердило новий професійний стандарт для вчителя початкових класів, вчителя закладу загальної середньої освіти та вчителя з початкової освіти (наказ №2736 від 23.12.20). Застосування професійного стандарту вчителя необхідне для підготовки молодих спеціалістів, підвищенні кваліфікації, само- та оцінюванні діяльності педагогічних працівників під час атестації та сертифікації. [Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text](https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text)

Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» визначає основні компетентності вчителя початкової школи, зумовлені вимогами до реалізації Типових освітніх програм початкової загальної освіти. До переліку **п'ятнадцяти професійних компетентностей** увійшли такі компетентності (*за трудовими функціями (трудовою дією або групою трудових дій)*):

А. Трудова функція: навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)

- А1. мовно-комунікативна
- А2. предметно-методична
- А3. інформаційно-цифрова

Б. Трудова функція: партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу

- Б1. психологічна
- Б2. емоційно-етична
- Б3. педагогічне партнерство

В. Трудова функція: участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища

- В1. інклюзивна
- В2. здоров'язбережувальна
- В3. проєктувальна

Г. Трудова функція: управління освітнім процесом

- Г1. прогностична
- Г2. організаційна
- Г3. оцінювально-аналітична

Д. Трудова функція: безперервний професійний розвиток

- Д1. інноваційна
- Д2. здатність до навчання впродовж життя
- Д3. рефлексивна.

Серед загальних компетентностей, які увійшли профстандарт: громадянська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька.

Профстандарт дозволяє вчителям визначати чіткі орієнтири власного професійного розвитку. Пропонуємо анкету для самооцінювання професійної діяльності вчителя, розроблену відповідно до професійного стандарту <https://forms.gle/wZyaJb67uoekrxsf6>

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ

У період становлення Нової української школи особлива увага приділяється вдосконаленню професійної компетентності вчителя початкової школи.

Безперервний професійний розвиток - це здатність педагога до навчання впродовж життя. Відповідно до статті 59 Закону «Про освіту» і пункту 7 Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21 серпня 2019 р. № 800 (далі Порядок), конкретні види, форми, напрями та суб'єктів підвищення кваліфікації педагогічний працівник **обирає самостійно**.

Відповідно до частини другої статті 59 Закону «Про освіту» педагогічні працівники **мають право** підвищувати кваліфікацію у закладах освіти, що мають ліцензію на підвищення кваліфікації або провадять освітню діяльність за

акредитованою освітньою програмою, та у інших суб'єктів освітньої діяльності, фізичних та юридичних осіб.

Згідно з абзацом другим частини першої статті 51 Закону «Про повну загальну середню освіту» кожному педагогічному працівникові **гарантується право підвищувати кваліфікацію** в комунальному закладі післядипломної освіти, розташованому на території відповідної (за місцем проживання такого педагогічного працівника) області, Автономної Республіки Крим, міста Києва чи Севастополя, **що не обмежує його право обрати іншого суб'єкта освітньої діяльності для підвищення своєї кваліфікації.**

З 2020 року було вперше запроваджено **накопичувальну систему** визначення обсягу (тривалості) підвищення кваліфікації педагогічних працівників. У новому Законі «Про повну загальну середню освіту» збережено такий підхід та визначено, що педагогічні працівники мають підвищувати свою кваліфікацію **щорічно**, а загальна кількість академічних годин для підвищення кваліфікації **протягом п'яти років**, яка *оплачується за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів*, **не може бути меншою за 150 годин**, з яких не менше 10 відсотків загальної кількості годин обов'язково повинні бути спрямовані на вдосконалення знань, вмінь і практичних навичок у частині роботи з учнями з особливими освітніми потребами.

Підвищувати свою кваліфікацію щорічно для педагога є обов'язком і, фактично, невід'ємною складовою педагогічної діяльності кожного педагогічного працівника закладу освіти.

Законодавство **не визначає ні мінімальну, ні максимальну** кількість годин, які педагогічний працівник має присвятити своєму професійному розвитку **впродовж одного року**. Це питання має вирішуватися педагогічними працівниками з урахуванням багатьох чинників, обставин і можливостей, у тому числі фінансових, обговорюватися і узгоджуватися на педагогічній раді закладу освіти тощо.

УВАГА! Реєстрація на підвищення кваліфікації **на наступний навчальний рік проходить з вересня по грудень поточного року.**

Починаючи лише з **28 вересня 2017 року** у педагогічних працівників з'явився обов'язок щорічно підвищувати власну педагогічну майстерність, а загальний сукупний обсяг годин, виділених **на підвищення кваліфікації, впродовж 5 років не може бути менше 150 годин**. Це означає, що до **28 вересня 2022 року** ніхто не має права вимагати від педагогічного працівника підтвердження якогось конкретного (і кимось безпідставно визначеного) обсягу підвищення кваліфікації. Єдина на сьогодні вимога може полягати лише у необхідності підтвердити **щорічне** (тобто, у 2017, 2018, 2019 роках) підвищення кваліфікації (незалежно від обсягу, форми чи виду підвищення кваліфікації). Крім того, у цей 5-річний період, **відлік якого розпочався з 25 вересня 2017 року**, недоцільно включати обсяг результатів підвищення кваліфікації, здобутих до набрання чинності Законом. Станом на атестаційний період 2023 року кожен педагогічний працівник, що підлягає атестації, зобов'язаний сукупно мати 150 годин підвищення кваліфікації, незалежно від того, за кількома посадами атестується. Наприклад, вчитель початкових класів, який працює на 0,5 ставки

вихователя групи продовженого дня, атестується за двома посадами. Атестацію таких педагогічних працівників рекомендовано проводити в один період, щоб можна використати підвищення кваліфікації за обома посадами сукупно.

Планування підвищення кваліфікації

Планування підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладу освіти здійснюється у **два етапи** (пункт 17 Порядку).

На першому етапі здійснюється перспективне планування у поточному році на наступний календарний рік шляхом затвердження педагогічною радою **на основі пропозицій** педагогічних працівників **орієнтовного плану**. Строк і процедура подання педагогічними працівниками своїх пропозицій до орієнтовного плану є внутрішнім питанням закладу освіти. **Орієнтовний план має бути оприлюднений на інформаційному стенді закладу освіти та на його вебсайті (у разі відсутності вебсайту закладу освіти – на вебсайті органу, у сфері управління якого перебуває заклад освіти) протягом двох робочих днів з дня його затвердження педагогічною радою, але не пізніше 25 грудня поточного року.** Другий етап планування розпочинається після затвердження в установленому порядку **кошторису** закладу освіти на відповідний рік. Керівник закладу освіти має забезпечити **невідкладне оприлюднення** загального обсягу коштів, передбаченого для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладу освіти. Протягом наступних 15 календарних днів з дня отримання зазначеної інформації кожен педагогічний працівник має подати керівникові закладу освіти (або уповноваженій ним особі) свою **пропозицію до плану** підвищення кваліфікації на відповідний рік. За результатами розгляду педагогічна рада закладу освіти затверджує **план підвищення кваліфікації на відповідний рік** у межах коштів, затверджених у кошторисі закладу освіти за всіма джерелами надходжень на підвищення кваліфікації на відповідний рік (**за винятком коштів самостійного фінансування підвищення кваліфікації педагогічними працівниками**).

Багато відповідей щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а також зразки документів щодо підвищення кваліфікації ви знайдете у лисі-роз'ясненні МОН України «**Щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти**» № 1/9-141 від 04 березня 2020 року, зокрема

1. Зразок пропозиції педагогічного працівника;
2. Зразок орієнтовного плану підвищення кваліфікації;
3. Зразок річного плану підвищення кваліфікації;
4. Зразок клопотання про визнання результатів підвищення кваліфікації;
5. Зразок договору про надання послуг з підвищення кваліфікації;
6. Зразок акта щодо надання послуг з підвищення кваліфікації.

ПЕДАГОГІЧНА ІНТЕРНАТУРА

Наставництво – механізм супроводу новопризначеного вчителя на відповідну посаду

Педагогічна інтернатура - система заходів, спрямованих на підтримку педагогічного працівника закладу освіти, призначеного на посаду вперше, у

провадженні ним педагогічної діяльності та набутті (вдосконаленні) його фахової майстерності (наказ МОН України № 1128 від 25 жовтня 2021 року «ПОЛОЖЕННЯ про педагогічну інтернатуру»). Положення визначає порядок проходження педагогічної інтернатури педагогічними працівниками закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти. (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1670-21#Text>)

Інтерн – особа, яку призначено вперше на посаду педагогічного працівника.

Педагог-наставник – педагогічний працівник з досвідом педагогічної діяльності, як правило, не менше п'яти років за відповідною спеціальністю (такою самою або спорідненою предметною спеціальністю або спеціалізацією), який здійснює супровід та підтримку в педагогічній діяльності педагогічного працівника протягом першого року професійної діяльності.

Педагогічна інтернатура *організовується відповідно до наказу керівника закладу освіти, що видається в день призначення інтерна на посаду педагогічного працівника, з метою:*

- створення системи професійно-педагогічної адаптації інтерна до умов педагогічної діяльності, формування сприятливого мікроклімату та відчуття соціально-психологічного комфорту, встановлення доброзичливих взаємовідносин із учасниками освітнього процесу;

- набуття фахових компетентностей, педагогічної майстерності, формування професійної готовності інтерна до самостійної педагогічної діяльності;

- формування поваги до професії і сумлінного ставлення до трудової діяльності;

- формування інституту наставництва у закладах освіти, розвиток професійних спільнот педагогічних працівників.

Строк педагогічної інтернатури становить один рік, що відрховується від дати видання наказу про організацію проведення педагогічної інтернатури. До строку педагогічної інтернатури включається період тимчасової непрацездатності інтерна та час його перебування у відпустці.

За виконання обов'язків педагога-наставника призначається доплата у граничному розмірі 20% його посадового окладу (ставки заробітної плати) в межах фонду оплати праці закладу освіти відповідно до статті 23 Закону України «[Про повну загальну середню освіту](#)».

Основним завданням педагогічної інтернатури є:

- створення системи професійно-педагогічної адаптації інтерна до умов педагогічної діяльності, формування сприятливого мікроклімату та відчуття соціально-психологічного комфорту, встановлення доброзичливих взаємовідносин із учасниками освітнього процесу;

- набуття фахових компетентностей, педагогічної майстерності, формування професійної готовності інтерна до самостійної педагогічної діяльності;

- формування поваги до професії і сумлінного ставлення до трудової діяльності;

- формування інституту наставництва у закладах освіти, розвиток професійних спільнот педагогічних працівників.

Педагогічна інтернатура проводиться відповідно до програми, що затверджується керівником закладу освіти. Програма педагогічної інтернатури має передбачати теоретичну та практичну допомогу інтерну, що спрямована на розвиток професійних компетентностей.

СЕРТИФІКАЦІЯ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Сертифікація – інструмент розвитку педагогічної компетентності вчителів. **Сертифікації вчителів** – це пошук та мотивація педагогів з високим рівнем педагогічної майстерності, які володіють методиками компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню, які готові втілювати в життя реформу Нової української школи, готові до змін та самовдосконалення.

Сертифікація педагогічних працівників – це зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника, що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи.

Сертифікація педагогічного працівника **відбувається виключно на добровільних засадах.**

Відповідно до п.1. **Метою сертифікації є виявлення та заохочення педагогічних працівників з високим рівнем педагогічної майстерності, які володіють методиками компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню.**

При успішному проходженні сертифікації педагогічний працівник має право на:

1. Проходження сертифікації безоплатно один раз на три роки (ч. 5 ст. 49 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).

2. Повторне проходження сертифікації не раніше ніж через рік у разі не отримання сертифікату (ч. 5 ст. 49 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).

3. Щомісячну доплату в розмірі 20 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати) пропорційно до обсягу педагогічного навантаження протягом строку дії сертифіката (крім педагогічних працівників, стосовно яких встановлено факт порушення академічної доброчесності) у разі отримання сертифікату (ч. 6 ст. 49 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).

4. Зарахування проходження атестації, а також присвоєння відповідної кваліфікаційної категорії та/або педагогічного звання у разі успішного проходження сертифікації (ч. 7 ст. 49 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).

5. Залучення до проведення інституційного аудиту в закладах освіти, розроблення та акредитації освітніх програм (ч. 5 ст. 51 «Про освіту»).

6. Здійснення інших процедур і заходів, пов'язаних із забезпеченням якості та впровадженням інновацій, педагогічних новацій і технологій у системі освіти.

7. Відмову за власним бажанням від участі у сертифікації у встановленому порядку (п. 16, 32 Положення про сертифікацію педагогічних працівників).

ВАЖЛИВО! *Неуспішне проходження педагогічним працівником сертифікації не впливає на результати його чергової (позачергової) атестації, підтвердження наявної чи присвоєння наступної педагогічної категорії, продовження його роботи на відповідній посаді чи застосування до нього будь-яких заходів адміністративного впливу (п. 41 Положення про сертифікацію педагогічних працівників).*

СУПЕРВІЗІЯ – ПРОФЕСІЙНА ПІДТРИМКА ПЕДАГОГА

(Типове положення про проведення супервізії впровадження

Концепції «Нова українська школа»)

Супервізія – це розв’язання професійних проблем, які виникають у роботі з людьми, через обговорення цієї проблеми з обізнаним колегою чи наставником – супервізором.

Для педагогів, які вже залучені до **Нової української школи** (далі – НУШ), запроваджують систему супервізії – *професійної підтримки*, яка допоможе реалізувати цілі реформи, подолати труднощі та вирости професійно. Супервізія також коригуватиме освітній процес відповідно до завдань НУШ. Тож розглянемо, що таке супервізія, як і за які кошти її слід оплачувати.

Супервізія – інструмент професійної підтримки та професійного розвитку, що передбачає комплекс заходів із навчально-методичного супроводу педагогічних працівників закладів дошкільної і загальної середньої освіти в умовах реалізації завдань Нової української школи», – зазначено в проекті положення.

Супервізора можуть запросити адміністрація, педагоги закладу освіти, батьки учнів, місцева громада або громадські організації (додаток 5).

Супервізор – особа, яка визначена для здійснення супервізії осіб, які потребують супервізії, з метою підвищення їхньої компетентності, відповідального виконання посадових обов’язків, підтримки та запобігання професійному вигоранню (згідно Положення).

Супервізорами можуть бути тренери і тренери-педагоги Нової української школи, працівники відповідних кафедр і методичних центрів регіональних закладів ППО або інші залучені Інститутом фахівці.

Супервізор (лат., *super* – зверху, *visio* – бачення) (найближче по значенню для нас - наставник) – досвідчений педагог, який надає професійну підтримку вчителю у процесі осмислення власної практики, удосконалення її та організації постійного професійного розвитку.

Супервізований (супервізант) – особа, яка отримує супервізію.

Супервізія – **технологія супроводу професійної діяльності вчителя**, що:

- базується на партнерському підході;
- передбачає спільне планування, самооцінку і спостереження за практикою педагога;
- осмислення практики;
- окреслення цілей професійного розвитку.

Ключові функції супервізора:

- консультативна;
- наставницька;
- функція фасилітатора (модератора).

Етапи проведення супервізії:

- З'ясування індивідуальних *потреб педагога та його очікування* щодо обсягу, форми, характеру надання професійної підтримки.
- Ознайомитися з досвідом роботи педагога (педагогів) шляхом *проведення спостережень за діяльністю педагога, вивчення необхідної документації після безпосередньої бесіди з педагогом.*
- Після вивчення досвіду професійної діяльності педагога, супервізор *азначає позитивні сторони та напрями покращення його професійної діяльності.*
- Надання допомоги у розробленні плану професійного розвитку педагога.
- Створення умов для активізації професійної рефлексії педагога або педагогічних працівників, їх професійної підтримки тренерів НУШ в умовах інноваційної діяльності.

Супервізія – це комплекс заходів з навчально-методичного супроводу, професійна підтримка та професійний розвиток тренерів, тренерів-педагогів, педагогічних працівників закладів дошкільної і загальної середньої освіти.

Супервізія може здійснюватись у кількох формах:

- **індивідуальна**, що передбачає здійснення одного чи кількох наставницьких циклів (бесіда з планування, спостереження, бесіда з рефлексії, створення плану професійного розвитку);
- **групова** (інтервізія), що передбачає спільне обговорення, обмін досвідом і аналіз результатів діяльності професійних груп з метою підтримки і прогнозування подальшого професійного розвитку учасників освітнього процесу.

НОРМАТИВНА БАЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУПЕРВІЗІЇ

З метою нормативного врегулювання питань застосування супервізії у закладах освіти урядом та МОН прийнято низку документів, а саме:

- наказ МОН від 04.03.2020 № 346 «Про внесення змін до Програми проведення супервізії»;
- наказ МОН від 18.10.2019 № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії»;
- наказ МОН від 13.12.2018 № 1389 «Про затвердження списку тренерів для організації та проведення своєчасного й ефективного підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які є працівниками закладів післядипломної педагогічної освіти, фахівцями методичних служб, директорами закладів загальної середньої освіти та їх заступниками, тренерами та тренерами-педагогами, які проводять супервізію»;
- Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа», затверджені постановою КМУ від 04.04.2018 № 237 (далі – Порядок № 237);

- Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа» (далі – Типове положення);

- Лист МОН від 11.08.2021 № 1/9-409 «Про деякі питання реалізації субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної, доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» у 2021 році».

Список регіональних супервізорів для проведення супервізії оприлюднюється закладами післядипломної педагогічної освіти (далі – ППО) комунальної форми власності, на сайтах центрів професійного розвитку педагогічних працівників та на власних вебсайтах (укладання договорів із супервізорами).

РОЗРАХУНОК ВАРТОСТІ ТА ОПЛАТА ПОСЛУГ ІЗ ПРОВЕДЕННЯ СУПЕРВІЗІЇ

Оплата послуг із проведення супервізії здійснюється за кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти НУШ згідно з пп. 3 п. 4 Порядку № 237.

Розпорядник субвенції за місцевим бюджетом розподіляє в установленому порядку обсяги бюджетних асигнувань на оплату послуг із проведення супервізії.

Указані послуги оплачуються на підставі (абзац четвертий п. 7 Порядку № 237):

- цивільно-правових договорів (далі – ЦПД) про надання цих послуг, укладених між закладами загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) і супервізорами (у разі ведення бухгалтерії у ЗЗСО через централізовану бухгалтерію – між ЗЗСО, супервізорами та відповідним органом управління освіти (відділом, департаментом);

- актів про надання відповідних послуг, що складаються у порядку, визначеному ЦПД.

Оплата послуг здійснюється за ставками погодинної оплати в розмірах, передбачених для осіб, які не мають наукового ступеня, за проведення занять із слухачами курсів, визначеними в додатку 5 до постанови КМУ від 30.08.2002 № 1298 (абзац другий п. 11 Порядку № 237) за 1 годину:

$2\,893 \text{ грн} \times 5,7 \% = 164,90 \text{ грн},$

- де 2 893 грн – розмір 1-го тарифного розряду.

(Режим доступу: <https://balance.ua/news/post/chtoto-takoe-superviziya-i-kak-ee-oplatit>)

У Закарпатській області підготовлено 116 супервізорів за поданням місцевих органів управління освітою територіальних громад.

Врахування результатів моніторингового дослідження результатів навчання учнів 4-х класів НУШ через систему науково-методичної роботи

Інститутом модернізації змісту освіти України у співпраці з Інститутом педагогіки НАПН України у травні 2021 року **проведено дослідження результатів навчання учнів 4-х класів** (у 50 закладах загальної середньої освіти) у всіх регіонах України. Поряд з **позитивними змінами** в особистісному розвитку здобувачів початкової освіти **виявлені проблеми**, що повинні **актуалізувати покращення методичної підготовки вчителів до навчання учнів** предметам з мовно-літературної, математичної, природничої і соціальної освітніх галузей.

Виявлені прогалини у знаннях учнів є підставою для підвищення професійної компетентності педагогічних працівників через **систему науково-методичної роботи закладу загальної середньої освіти, підвищення кваліфікації в інститутах післядипломної педагогічної освіти, самовдосконалення, самоосвіту**.

МОН України для підвищення якісних показників сформованості досвіду читацької діяльності, комунікативної компетентності учнів **пропонує спрямувати роботу з підвищення кваліфікації педагогічних працівників** на оволодіння новими методичними прийомами формування читацької і комунікативної компетентностей як показників готовності молодших школярів до продовження навчання в основній школі.

У ІМР МОН України припускають, що виявлені проблеми можуть бути зумовлені недостатньою сформованістю в учнів певних складників ключової компетентності «**навчання упродовж життя**», а для покращення результатів рекомендовано урізноманітнити види діяльності за такими освітніми галузями:

1. Мовно-літературна освітня галузь (читання):

- **формувати вміння працювати з інструкцією** до навчального завдання (послідовність операцій, які необхідно виконати, здійснювати самоконтроль у процесі роботи, коригувати діяльність);

- **проводити системну й різновекторну роботу з текстом**: аналіз змісту, структури та мовного оформлення;

- глибоко **опрацьовувати сутність літературознавчих понять**;

- **формувати вміння аналізувати та інтерпретувати сприйнятий на слух або прочитаний текст**;

- пропонувати учням завдання, що передбачають **виокремлення в прочитаному елементів фактичного змісту** та їх використання для **встановлення причинно-наслідкових зв'язків**;

- **формування вміння обґрунтовувати власні думки, описувати почуття**, які викликає прочитаний / прослуханий текст, **упорядкувати деформований / відновлювати неповний текст**;

- пропонувати завдання, що пов'язані із **пошуком інформації за визначеною умовою та формулюванням на її основі нескладних висновків**;

- **формувати навички читання** зі спрямуванням роботи на відпрацювання **правильності, швидкості, усвідомленості, виразності читання**;

- *розвивати уміння аналізувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати тощо;*
- *практикувати завдання на постановку запитань за змістом прочитаного як після читання, так і в процесі читання, поступово надаючи пріоритетності запитанням у процесі читання;*
- *розігрувати діалоги «читач – автор» тощо;*
- *добирати завдання на формування звички звертатися до тексту щоразу, коли необхідно уточнити інформацію;*
- *глибоко продумувати систему таких запитань / завдань, які б щоразу спонукали учня перечитувати текст, заглиблюючись у певні деталі;*
- *дотримуватися рекомендацій класичної методики щодо опрацювання змісту: починати запитаннями про фактичний зміст і продовжувати запитаннями / завданнями щодо причинно-наслідкових зв'язків, характеристик героїв, висловлення оцінювальних суджень щодо прочитаного тощо;*
- *при доборі завдань враховувати доступність матеріалу читання, що залежить від тематичної близькості змісту світосприйняттю учнів, композиційно-сміслової структури твору, лексичного наповнення, синтаксичної будови, жанрових особливостей тощо;*
- *практикуйте використання різних видів читання (ознайомлювального, вибіркового, переглядового, пошукового, аналітичного) залежно від комунікативного завдання;*
- *керуватися класичною методикою навчання читання при формуванні в учнів навичок ознайомлювального, переглядового, пошукового читання, що актуалізує необхідність взаємодіяти зі значними інформаційними потоками, у тому числі з різних джерел;*
- *проводити такі види читання, як ознайомлювальне, переглядове, пошукове, коли учні володіють певним технічним складником навички читання;*
- *практикувати пошукове читання, що спрямовується на виокремлення в тексті інформації за певною умовою, таке читання передбачає читання інформаційних текстів (оголошення, реклама, інструкція тощо); в освітньому процесі з пошуковою метою можуть опрацьовуватись й інші тексти: знайти опис, підтвердження факту тощо. У такому випадку пошукове читання співвідноситься з вибіркоким.*

Загалом дидактичну доцільність *використання різних видів читання* на уроках (різних навчальних предметів) визначає вчитель з урахуванням готовності учнів класу до такого читання та дидактичної мети певного уроку / заняття.

2. Мовно-літературна освітня галузь (українська мова):

- *формувати в учнів комунікативної компетентності, зокрема її складників, що є орієнтовною основою дії для застосування навичок усного і писемного мовлення під час спілкування;*
- *формувати базові уміння, що впливають на вдосконалення граматичного ладу мовлення учнів: уміння розпізнавати частини мови, зокрема іменники, визначати їхні граматичні категорії, граматично правильно вживати їх у мовленні;*

- **планувати завдання** на залучення учнів до активної розумової діяльності, яка передбачатиме виконання певних розумових операцій, а саме: **спостереження за мовними одиницями і явищами, їх аналіз, порівняння, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ними, узагальнення своїх спостережень, формулювання висновків;**

- формувати орфографічних навичок учнів обумовлюється усвідомленим засвоєнням мовних знань, а також добором варіативного дидактичного матеріалу, що відображає багатогранність певних навичок;

- **формувати вміння розпізнавати орфограму за її фонетичними, фонетико-граматичними чи семантичними ознаками,** співвідносити з відповідними правилами правопису, практично реалізовувати сформовані вміння у процесі писемного мовлення;

- **спонукати учнів до коментування виконуваних дій, аргументації висновків;**

- практична зорієнтованість **опанування мовним складником змісту** освітньої галузі зумовлює необхідність використання завдань, спрямованих на комплексне **опанування орфограмами й правописними правилами** та формування вміння застосовувати їх у процесі створення мовленнєвих висловлювань;

- формувати **навички доречного використання слів у власних висловлюваннях, виробленню орфографічної пильності** сприяє звичка працювати з різноманітними словниками;

- **сприяти формуванню загальнонавчальних умінь і навичок, зокрема навичок самоконтролю, цілепокладання,** що є основою для становлення ключової компетентності навчання протягом усього життя;

- **більше уваги приділити формуванню графічних навичок,** типам поєднань літер, плавності письма, доступного його пришвидшення, але за умови збереження правильності накреслення букв та їх чіткості;

- **звертати увагу учнів на культуру письма, у тому числі культуру оформлення письмових робіт** на усіх уроках / заняттях з української мови та на уроках інших предметів / інтегрованих курсів, де використовується писемне мовлення.

Таким чином, для підвищення якісних показників сформованості досвіду читацької діяльності, комунікативної компетентності учнів (МОН України) пропонує спрямувати роботу з підвищення кваліфікації педагогічних працівників, у тому числі в межах самоосвіти і методичної роботи у школі, на оволодіння новими методичними прийомами формування читацької і комунікативної компетентностей як показників готовності молодших школярів до продовження навчання в основній школі. Радимо скористатися порадами щодо формування в учнів 1-4 класів читацької компетентності, запропонованими у навчально-методичних посібниках.

3. Математична галузь:

- спостерігається **несформованість в учнів умінь розв'язувати математичні задачі;**

- **звернути належну увагу на роботу над задачею**, на вміння аналізувати текст задачі й побудову на основі аналізу допоміжної моделі задачі;

- **формувати в учнів вміння розв'язувати різні типи задач**, а особливо складені сюжетні задачі, що містять знаходження дробу від числа;

- **звернути належну увагу на класичну методику роботи над задачею**;

- виникає нагальна **необхідність значною мірою посилити увагу на опрацюванні з учнями кожного етапу роботи над задачею**: аналіз змісту задачі (виділення умови й запитання, числових даних і шуканого, встановлення зв'язків між ними);

- **формувати вміння подавати результату аналізу тексту задачі у вигляді допоміжної моделі** (схематичного рисунка, короткого запису в схематичному вигляді, таблиці, креслення);

- **формувати вміння складати плану розв'язування задачі** за результатом аналітичного / синтетичного пошуку розв'язування або актуалізації загального способу розв'язування типової задачі; **запис розв'язання задачі з поясненням дій; відповідь на запитання задачі; перевірка розв'язання**;

- спонукати учнів до обґрунтованих **пояснень взаємозв'язків між даними і шуканим задачі, дій розв'язування**, а також **не упускати етап перевірки, акцентуючи увагу**, чи відповіли на запитання задачі;

- **звернути належну увагу на застосування формул для знаходження площі, периметра геометричної фігури, із позначенням площі і периметра фігури** відповідними найменуваннями (виявлено нерозуміння сутності вимірювання величин);

- **посилити практичний бік тем, пов'язаних із обчисленням площі і периметра геометричних фігур**.

У системі науково-методичної роботи з учителями пропонується **приділити належну увагу методиці викладання величин**.

Для покращення обчислювальних навичок необхідно не лише збільшити кількість вправлень в обчисленнях на уроках математики, а й відкоригувати методику формування прийомів виконання арифметичних дій. Слідуючи міжнародним тенденціям стосовно підходів до цього питання, рекомендуємо звернутися до теорії формування розумових дій, згідно з якою кожен етап розкриття способу виконання дії опрацьовується ретельно з обов'язковим коментуванням учнями кожної операції, уникати передчасного скорочення дії. Також рекомендуємо цілеспрямовано звертати увагу на операційний аспект виконання завдань, що передбачають роботу з даними.

4. Природнича освітня галузь:

- активізувати посилення роботи, спрямованої на **розвиток умінь здійснювати логічні операції (аналіз, порівняння, узагальнення, класифікацію)**, що наскрізно може відпрацьовуватися на навчальному матеріалі різних предметів вивчення та інтегрованих курсів;

- створення умов для активної **участі учнів у різних видах навчальної діяльності, в тому числі в груповій / командній роботі**, що передбачає опрацювання завдань природознавчого та екологічного спрямування;

- потребує **системна робота над забезпеченням системності й урізноманітнення, спрямовані на практичне оволодіння прийомами порівняння і класифікації об'єктів довкілля, формування в молодших школярів умінь встановлювати причинно-наслідкові зв'язки** тощо;

- на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» доцільно **акцентувати увагу на матеріалі про взаємозалежність тіл і явищ природи, природи і господарської діяльності людини** тощо;

- **створювати проблемні ситуації, спонукати учнів до висловлювання власних ідей, певних припущень, обговорення тем у невеликих групах, формулювання у формі суджень певних висновків** тощо;

- будь-яка **навчальна робота**, яка пропонується учням, **має орієнтувати їх на практичне застосування здобутого навчального досвіду**;

- **формувати в учнів основних природоохоронних заходів** (а саме: щодо збереження тварин діти називають підгодовування тварин, в поодиноких випадках – створення резервацій для них); **збереження середовища існування тварин**, зменшення впливу людини на довкілля тощо;

- здобувач початкової освіти має **наводити приклади природоохоронних заходів**, пропонувати способи зменшення негативного впливу людини на природу тощо;

- під час підготовки до уроку / заняття **користуватися освітньою програмою**, за якою працює заклад освіти, що забезпечить досягнення очікуваних результатів навчання;

- **покращити роботу над груповими проєктними дослідженнями учнів, включаючи завдання на опис групового проєкту**, моніторингове дослідження засвідчує про відсутність в учнів умінь опису роботи в групі, що робота над проєктами більше є керована вчителем, ніж тими, хто проявляє самостійність в організації роботи над навчальними проєктом;

- доцільно більшої значущості **надавати процесу підготовки навчальних проєктів**, створенню умов для вияву самостійності учнів у прийнятті певних рішень;

- **формувати загальнонавчальні уміння і навички учнів**, здатність організовувати свою роботу, розробляти тактику вирішення проблеми, забезпечувати послідовне її дотримання; **комунікувати, співпрацювати, розраховувати сили, здійснювати поточний самоконтроль, коригувати роботу** для вияву умінь застосовувати набуті предметні знання й навички їх практичного використання;

- **теми проєктів мають бути близькими світосприйняттю учнів, актуальними**, такими, що базуються на опанованому програмовому матеріалі і водночас забезпечують розширення уявлень учнів з теми, що вивчається; **тема проєкту має активізувати пізнавальний інтерес**, сприяти умотивованості роботи, розвитку творчості, зумовлювати досяжність очікуваного результату;

- **активізувати роботу над навчальними проєктами**, що дозволить **поєднати пізнавальну, дослідницьку та перетворювальну діяльність**, що відкриває можливості для врахування індивідуальних особливостей учнів під час розподілу завдань між виконавцями навчального проєкту;

- необхідно навчати учнів брати на себе ту роль у роботі групи, яка їм цікава, яку вони можуть виконати, виконанню якої вони можуть навчити інших. Учитель має зорієнтовувати на такий вибір, допомагати учневі зрозуміти власну спроможність виконувати те чи інше завдання;

- при організації роботи над навчальними проектами слід дотримуватися принципів: системності активності (активне включення учня в діяльність); продуктивності (прагматична спрямованість діяльності); технологічності (виконання взаємозумовлених навчальних дій у чітко визначеній послідовності); саморозвитку; урахування набутого учнем досвіду; зв'язку дослідження з реальним життям; співробітництва й партнерства. За таких умов проектна діяльність сприятиме загальному розвитку учнів, формуванню в них предметних та ключових компетентностей, наскрізних умінь за умови пробудження в кожного власної позиції «хочу – можу – буду».

ІНСТРУКЦІЯ

щодо ведення Класного журналу для 1-4 класів

Дана Інструкція для паперового ведення Класного журналу схвалена до використання на засіданні науково-методичною радою Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 4 від 30 серпня 2021 року). Діє на період до затвердження відповідної Інструкції Міністерством освіти і науки України.

Фактичне виконання навчальної програми фіксується у Класному журналі.

1. Класний журнал для I-IV класів (далі – журнал) закладів загальної середньої освіти, які працюють відповідно до Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 року №87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688 «Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти») та до наказу Міністерства освіти і науки від 13.07.2021 р. № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти»), ведеться у всіх закладах загальної середньої освіти незалежно від типів і форм власності.

2. Журнал можна вести в електронній або паперовій формах.

3. Журнал заповнює класний керівник та вчителі, які викладають окремі предмети. На них покладена особиста відповідальність за своєчасність, стан та достовірність записів.

4. Усі записи в журналі ведуться державною мовою. Допускаються окремі записи у темах навчальних занять, домашнього завдання на правій сторінці журналу мовою навчального предмета (іноземною, мовою корінного народу чи національної меншини).

5. Для позначення паралельних класів використовують прописні літери українського алфавіту. Букви можна обирати не обов'язково за алфавітом, наприклад: 1-А, 1-Б або 1-М (музичний) тощо.

6. Назви навчальних предметів/інтегрованих курсів та розподіл годин у журналі мають відповідати їх назвам у навчальному плані освітньої програми

закладу загальної середньої освіти. Розподіл кількості сторінок для навчальних предметів/інтегрованих курсів інваріантної та варіативної складових навчального плану закладу загальної середньої освіти здійснюється з урахуванням поділу класу на групи (І група; ІІ група). Для кожної групи відводяться окремі сторінки для запису уроків.

7. Учитель має право на вільний вибір освітніх програм, форм проведення уроку, самостійно переносити теми уроків відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем. Типовими освітніми програмами визначається реалізація змісту освітніх галузей у навчальних предметах та інтегрованих курсах.

Освітня галузь «Мовно-літературна» за типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом О. Я. Савченко, реалізується у навчальних предметах «Українська мова», «Літературне читання» та «Іноземна мова». На українську мову та літературне читання відводиться 7 годин, по 3,5 навчальних годин на тиждень на кожний навчальний предмет. На іноземну мову у першому класі відведено 2 години, у 2-4 класах – 3 навчальних години на тиждень. Запис проводиться на кожен предмет окремо. На математику виділяються у 1-2 класах – 4 години, у 3-4 класах – 5 годин на тиждень.

Освітня галузь «Мовно-літературна» за типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Р. Б. Шияна, реалізується у навчальних предметах «Українська мова», «Літературне читання» та «Іноземна мова», а також у навчальних предметах «Українська мова», «Іноземна мова» та інтегрованому курсі «Я досліджую світ». На вивчення української мови як окремого предмета відводиться 5 годин на тиждень і записи фіксуються на окрему сторінку журналу, а 2 години української мови на тиждень, які включені до інтегрованого курсу «Я досліджую світ» фіксуються на сторінках, виділених для курсу «Я досліджую світ». За таким принципом проходить фіксування годин «Математики» на тиждень (у 1-2 класах – 3 години на тиждень, у 3-4 класах – 4 години, записи робити на окремій сторінці журналу, 1 година математики у 1-4 класах фіксується на сторінках, виділених для курсу «Я досліджую світ»).

На інтегрований курс «Я досліджую світ» за типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом О. Я. Савченко у 1-4 класах відводяться 3 години на тиждень, за типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Р. Б. Шияном – 1, 3 і 4 класи – по 7 годин, 2 клас – 8 годин на тиждень. **Виокремлювати освітні галузі, які входять в інтегрований курс «Я досліджую світ» не потрібно.**

На навчальні предмети «Дизайн і технології» та «Інформатика» виділено по 1 годині на тиждень за типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом О. Я. Савченко, вивчаються як окремі предмети та записуються на окремі сторінки.

За типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Р. Б. Шияна, у 2 класі «Інформатика» входить у інтегрований курс «Я досліджую світ» і записується на сторінці інтегрованого курсу «Я досліджую світ», у 3-4 класах вивчається як окремий предмет, на який виділяється 1 година на тиждень, запис фіксується на окрему сторінку журналу.

Якщо інтегрований курс «Мистецтво» викладають два вчителі, тоді відводяться окремі сторінки журналу для запису уроків («Мистецтво: образотворче мистецтво» і «Мистецтво: музичне мистецтво»).

Освітня галузь «Фізкультурна» за обома типовими програмами реалізується через навчальний предмет «Фізична культура» і записується на окрему сторінку.

8. Класний керівник на сторінках журналу, відведених для кожного навчального предмета, освітніх галузей/інтегрованих курсів записує прізвища та імена учнів в алфавітному порядку, назви навчальних предметів (освітніх галузей/інтегрованих курсів), прізвища, імена та по батькові вчителів, які їх викладають, і систематично протягом року вносить відповідні записи, пов'язані з прибуттям або вибуттям учнів.

9. У розділі I «Облік відвідування (пропусків) учнями навчальних занять» класний керівник щодня фіксує кількість уроків (годин), пропущених кожним учнем/ученицею. Запис робиться у вигляді дробу, чисельник якого вказує на причину відсутності («хв» – через хворобу, «пп» – через поважні причини, «бп» – без поважних причин), а знаменник – на кількість пропущених уроків (годин), наприклад: «хв/5», «пп/4», «бп/5».

Наприкінці кожного семестру та навчального року обчислюється і записується загальна кількість пропущених кожним учнем/ученицею уроків (годин): усього, через хворобу, через поважні причини і без поважних причин.

10. У розділі II «Облік навчальних досягнень учнів. Інваріантна складова»: на лівій сторінці розгорнутого журналу вчитель веде облік відвідування учнями занять із навчального предмета/інтегрованого курсу, під відповідною датою фіксується буквою «н» відсутнього учня, також результати **тільки** підсумкового (річного) оцінювання учнів; на правій сторінці фіксує реалізацію освітньої програми (згідно з календарним плануванням), домашні завдання (у 1 класі відсутні, у 2-4 класах у разі його надання), заміщення тимчасово відсутніх учителів, проведення консультацій, додаткових психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять (послуг) тощо.

На правій сторінці розгорнутого журналу фіксуються тематичні діагностувальні роботи, які можуть бути усними і письмовими: усні (переказ, власне висловлювання тощо), письмові (списування, диктант, тестові завдання тощо), практичні (дослід, моделювання/конструювання, виконання практичної роботи тощо) та завдання, що передбачають виконання роботи з допомогою електронних освітніх ресурсів).

Дата проведення навчальних занять (тематичної діагностувальної, практичної роботи тощо) передбачаються календарно-тематичним плануванням, записи роблять дробом, чисельник якого є числом, а знаменник – порядковим номером місяця у році, наприклад: 04/09.

Привертаємо увагу! На лівій сторінці журналу фіксується *дата, відсутність учнів та результати написання тематичної діагностувальної роботи*. 2-3 перевірки об'єднані в одну тематичну діагностувальну роботу фіксувати без дати за взірцем.

Ліва сторінка класного журналу
(оцінювання вербальне)

№	Прізвище, ім'я		15. 10	аудіювання	спікування	16. 10										
1.	Атаманенко Олег			✓	✓											
2.	Безкоровайна Ірина		н													
3.	Гайдай Микола			✓	✓											

Ліва сторінка класного журналу
(оцінювання рівнево)

№	Прізвище, ім'я		15. 10	аудіювання	спікування	16. 10										
1.	Бондаренко Максим			Д	Д											
2.	Василенко Марина		н													
3.	Довгань Оксана			В	С											

11. У разі організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання:

у графі «Зміст» на правій сторінці журналу можуть зазначатися форми роботи (дистанційні онлайн-консультації, відеоуроки, скайп-конференції, діагностичне тестування тощо);

у графі «Дата» зазначається дата навчальних занять відповідно до календарно-тематичного планування.

12. Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється вербально або рівнево:

у 1-2 класах – вербальна оцінка з усіх навчальних предметів/ інтегрованих курсів;

у 3-4 класах – вербальна (сформовано) або рівнева оцінка з усіх предметів/інтегрованих курсів за вибором закладу загальної середньої освіти на підставі рішення педагогічної ради: В/високий, Д/достатній, С/середній, П/початковий.

13. На сторінках журналу з навчальних предметів/інтегрованих курсів у 1-2 та 3-4 класах фіксується підсумкова (річна) оцінка. Підсумкову (річну) оцінку фіксують у класному журналі і свідоцтві досягнень учнів.

Якщо оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється вербально, тоді у кожній колонці фіксується стан сформованості обов'язкових результатів навчання (Сформовано - ✓; ще формується – нічого не записувати).

Якщо у 3-4 класах вирішили використовувати **рівневу** оцінку, то на лівій сторінці журналу замість позначки «✓» у відповідну кількість колонок записується велика початкова буква назви рівня, якому відповідає результат навчання: **В.; Д.; С.; П..**

Записи роблять на лівій сторінці останнього розвороту журналу для записів уроків з навчального предмета/інтегрованого курсу. Пропонується записати номери показників «характеристик результатів навчання», що подані у Свідоцтві досягнень з відповідної освітньої галузі, а на правій сторінці розвороту журналу – записати ці показники характеристик результатів навчання у тому порядку, як вони записані у Свідоцтві досягнень учнів без дати.

14. Відсутність учня/учениці під час написання тематичної діагностувальної роботи зазначається у журналі буквою «н» під датою виконання роботи.

15. У графі «Завдання додому» стисло записуються зміст (сторінки підручника, номери вправ, задач, прикладів тощо) і спосіб виконання завдання (прочитати, вивчити напам'ять, повторити, розв'язати тощо).

15. У випадках, коли учень/учениця звільнений/звільнена за станом здоров'я від занять із фізичної культури, наприкінці навчального року робиться запис «зв.» (звільнено).

16. Навчальні екскурсії з окремих предметів/інтегрованих курсів, передбачені календарно-тематичним планом, записуються на сторінках журналу, відведених для відповідного предмета/інтегрованого курсу.

17. У розділі III «Зведений облік навчальних досягнень учнів» робиться запис рішення педагогічної ради із зазначенням дати і номера протоколу про переведення учня/учениці у наступний клас або дата і номер наказу про вибуття.

18. Про особливості проведення моніторингу якості початкової освіти (державна підсумкова атестація) наприкінці 4 класу, вимоги до змісту, критерії оцінювання та фіксації у журнал Міністерство освіти і науки України визначає в установленому законодавством порядку.

19. У розділі IV «Загальні відомості про учнів» класний керівник записує номер особової справи через дріб, де чисельник – перша літера прізвища учня/учениці, а знаменник – порядковий номер його/її запису в алфавітній книзі, наприклад: А/45, та вносить відповідні записи у зв'язку з прибуттям або вибуттям учнів. Дата народження дитини зазначається цифровим способом: число, місяць, рік народження.

Дані у відповідних колонках записуються повністю, без скорочень: прізвище, ім'я та по батькові учня/учениці, батьків або осіб, які їх замінюють (за згодою), місце проживання дитини (постійне або тимчасове) і контактні номери телефонів батьків (за згодою). Місце роботи (посада) батьків не зазначається.

20. У розділі V «Листок здоров'я» медичний працівник закладу загальної середньої освіти фіксує інформацію про групу здоров'я кожного учня та завіряє своїм підписом.

21. У розділі VI «Зведена таблиця руху учнів класу» перший запис робиться до 05 вересня, наступний запис – у перший день II семестру, а останній запис – в останній день навчального року.

22. У розділі VII «Облік проведення бесід, інструктажів, заходів з безпеки життєдіяльності» фіксується відповідна робота з безпеки життєдіяльності учнів. Облік виховних заходів (у тому числі виховних годин, годин спілкування тощо) у журналі не ведеться.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ГРУПИ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ У ЗЗСО

Групу продовженого дня в закладі освіти створюють за рішенням засновника на підставі письмових звернень батьків або інших законних представників учнів відповідно до **наказу МОН України від 25 червня 2018 року № 677 «ПОРЯДОК створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти»**.

У посадових обов'язках вихователя ГПД, складених відповідно до тарифно-кваліфікаційної характеристики вихователя, зазначено, що він має планувати, організовувати й здійснювати освітньо-виховний процес учнів у другій половині дня.

Режим роботи групи продовженого дня повинен включати:

- **прогулянки** на відкритому повітрі тривалістю **не менш як півтори години** для учнів початкових класів;
- **харчування** тривалістю **не менш як 30 хвилин**;
- **виконання домашніх завдань** (за наявності) тривалістю **не більше 1 години**;
- **проведення спортивно-оздоровчих занять** тривалістю **не менше 1 години**;
- **фізкультхвилинки та гімнастику для очей** через **кожні 15 хвилин** заняття для учнів початкових класів.

Наповнюваність групи подовженого дня не повинна перевищувати **30 дітей**. Меншу граничну кількість учнів в групі може встановити керівник школи, погодивши це рішення з засновником.

Інклюзивна група подовженого дня – це ГПД, яку відвідують діти з особливими освітніми потребами.

Наповнюваність спеціальної групи становить 6–12 учнів залежно від нозології.

Наповнюваність інклюзивної групи – 30 дітей. При цьому кількість учнів з особливими освітніми потребами така:

- **1-3 дитини** з порушеннями опорно-рухового апарату, затримкою психічного розвитку, зниженням зором чи слухом, легкими інтелектуальними порушеннями тощо;
- **не більше ніж 2 дітей** з порушеннями слуху, зору, мовлення, опорно-рухового апарату в поєднанні з інтелектуальними порушеннями чи затримкою психічного розвитку.

Освітній процес організовують на основі індивідуальних програм розвитку, індивідуальних навчальних планів та рекомендацій ІРЦ, враховуючи особливості навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

Якщо в групі є діти з тяжкими порушеннями або з порушеннями інтелектуального розвитку, то вихователю допомагає його асистент.

Режим роботи спеціальної групи розробляють відповідно до Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які

потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів», затверджених наказом МОЗ від 20.02.2013 № 144.

Документація вихователя ГПД

1. Режим групи продовженого дня (затверджений директором).
2. Графік роботи ГПД.
3. Календарно-тематичний план (погоджений із заступником директора з НВР).
4. План вихователя ГПД (щоденний).
5. Журнал ГПД.
6. Зошит щодо наступності роботи вчителя і вихователя.
7. Журнал реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності.

Вихователь групи продовженого дня **складає календарно-тематичний план роботи на півріччя** (в його основі - *щоденний план роботи* із зазначенням виховної мети кожного заходу), відповідає за стан і організацію навчально-виховного процесу в закріпленій групі, забезпечує охорону життя та здоров'я дітей, веде журнал групи продовженого дня встановленої форми, де відмічаються відсутні, робляться записи про проведені заняття.

Самопідготовка - одна із форм організації освітнього процесу в групі продовженого дня

Для успішної організації самопідготовки потрібно:

- створити сприятливі умови для занять і забезпечити учнів необхідним навчальним приладдям;
- всіляко розвивати й удосконалювати вміння і навички учнів самостійно працювати;
- поєднувати індивідуальну самостійну працю учнів із фронтальною колективною роботою групи;
- формувати в учнів навички раціонального використання часу, відведеного на виконання домашніх завдань;
- привчати дітей до певного порядку виконання домашніх завдань залежно від предмета і змісту навчального матеріалу;
- організовувати різні види і форми занять;
- подавати своєчасну індивідуальну допомогу;
- диференційовано контролювати роботу учнів;
- прищеплювати учням уміння і навички самостійно перевіряти виконані завдання;
- сприяти розвитку творчої ініціативи й кмітливості у вихованців.

Організуючи самопідготовку в групі продовженого дня, вихователь повинен дотримуватися таких вимог:

- у підготовчий етап самопідготовки включати різноманітні цікаві завдання, задачі на логічне мислення, усні обчислення, щоб налаштувати дітей на подальшу роботу;
- забезпечити самостійну навчальну роботу учнів та їх дисципліну;
- дотримуватися бюджету часу на виконання домашніх завдань;

- не перетворювати самопідготовку в урок;
- формувати в учнів під час самопідготовки навички самоконтролю;
- здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до учнів з урахуванням рівня їх самостійності;
- допомагати учням, коли їм це необхідно;
- використовувати наочність, дидактичні ігри;
- дотримуватися встановлених структурних етапів самопідготовки.

Самопідготовка складається із п'яти структурних етапів:

I етап – підготовчий, який включає: організаційний момент, фронтальну та індивідуальну перевірку готовності, **встановлення зв'язку уроку та домашнього завдання**;

II етап – самостійна робота учнів здійснювати диференційований підхід до учнів у залежності від рівня їх самостійності та проводити індивідуальну роботу з трьома умовними групами учнів:

1група – учні, які вміють працювати самостійно (призначення з них помічників-консультантів);

2група – учні, які ще не зовсім оволоділи навичками самостійної праці під час самопідготовки;

3група – учні, які зовсім не вміють самостійно працювати.

При організації самопідготовки вихователю ГПД необхідно:

- формувати навички раціонального використання часу;
- поєднувати фронтальну та індивідуальну форми роботи;
- надавати своєчасну допомогу окремим учням.

Самопідготовка в групі продовженого дня частіше всього повинна починатися із знайомства зі змістом завдання, виясняються можливі труднощі, разом із вихователем обговорюється, що потрібно повторити, щоб виконати дане домашнє завдання.

Третій етап самопідготовки – це контроль за виконанням домашніх завдань учнями. Він включає самоперевірку (учні самостійно контролюють виконання кожного домашнього завдання) та взаємоперевірку (в парах), самоконтроль та взаємоконтроль.

Четвертий етап – заключний контроль вихователя. На цьому етапі вихователь контролює виконання учнями домашнього завдання, дозволяє переходити від одного виду домашнього завдання до іншого після самоконтролю. За 15-20 хв до закінчення самопідготовки повідомляє, що скоро будуть підводитися підсумки навчальної роботи (стимулює навчальну діяльність учнів).

П'ятий заключний етап самопідготовки – це підведення підсумків. Вихователь повинен усвідомити мету сучасного формувального оцінювання Нової української школи. Формувальне оцінювання – це процес, коли відстежується особистісний розвиток дитини та хід опанування нею навчального досвіду як основи компетентності. Вихователь усно вербальними судженнями оцінює роботу учнів.

Вербальні судження, рівні в робочі зошити, щоденники учнів вихователь не записує.

Зразки вербальних суджень

Супер	Ти робиш значні успіхи	Дякую за відповідальне ставлення до роботи
Талановито	Добре впоралась/впорався	Це найкраще, що ти коли-небудь робила/робив
Дивовижно	Ти це зробила/зробив	Я ніколи не бачила, щоб хтось робив це краще
Молодець	Рада/радий за тебе	Ти швидко вчишся
Бездоганно	Ти швидко вчишся	Я вірю у твої сили
Чудово	Твоя думка цікава	Щиро радію твоїм успіхам
Чудова робота	Це дуже втішно	Перечитай, спробуй знайти помилку
Це дуже втішно	Продовжуй у тому ж дусі	Спробуй самостійно знайти помилку
Продовжуй у тому ж дусі	У тебе дуже добре виходить	Не все вдалося, наступного разу буде краще
У тебе дуже добре виходить	Я знала/знав, що ти впораєшся	Є над чим працювати, я тобі допоможу
Я знала/знав, що ти впораєшся	Ти на правильному шляху	Потренуйся виконувати таке завдання
Гарна думка	Значно краще	Хід розв'язку правильний, спробуй знайти помилку

Підведення підсумків самопідготовки базується на основі педагогічного спостереження вихователя за навчальною та іншими видами діяльності учнів під час самопідготовки, самооцінювання та взаємооцінювання результатів діяльності учнів. На цьому етапі вихователь повинен:

- підтримання навчального поступу та відзначення будь-якого успіху учня;
- формування в дитини впевненості у собі, наголошуючи на її сильних сторонах, а не на помилках;
- підтримування та стимулювання бажання дитини навчатися та прагнення максимального досягнення можливих результатів;
- запобігання побоювання помилитися.

При плануванні роботи вихователя групи продовженого дня необхідно *враховувати вікові особливості дітей, їхній розумовий, моральний, естетичний, фізичний, духовний розвиток.*

Як забезпечити ефективність роботи вихователя ГПД під час дистанційного навчання?

Що найголовніше – це чітко визначити пріоритети в такій роботі та встановити графік у межах педагогічного навантаження, яке складає 30 годин на тиждень, тобто по 6 годин щоденно.

Особливості організації дистанційної форми роботи ГПД

У період пандемії, перед вихователями постало питання організації дистанційного навчання. Під час дистанційного навчання учні групи продовженого дня мають не лише отримувати допомогу у засвоєнні вивченого навчального матеріалу, виконанні домашніх завдань, а також брати участь у онлайн руханках, змаганнях, конкурсах тощо.

Вихователь планує і проводить виховні бесіди з вихованцями. При плануванні виховних бесід слід враховувати вікові особливості учнів та нормативні документи. У роботі з національно-патріотичного виховання слід

керуватися: наказом МОНУ від 06.06.2022 р. № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641»; листом МОН України від 10.06.2022 р. № 1/6267-22 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України». Постановою Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 р. № 932 затверджено План дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки. Державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 р. № 673.

Наголошуємо, що при організації дистанційної форми навчання учнів вихователі ГПД повинні брати активну участь. З метою якісного планування та організації роботи вихователя групи продовженого дня при дистанційній формі навчання учнів **рекомендуємо:**

- **вихователю ГПД разом із класним керівником** на початку навчального року окреслити конкретні напрями роботи з учнями, які мають бути збережені й на час дистанційного навчання, обов'язково врахувавши рівень знань і вихованості учнів, їх вікових можливостей, інтересів та збереження фізичного та психологічного здоров'я дітей у період пандемій та воєнного стану;

- передбачити різноманітність заходів, не втрачаючи їх систематичності, які спрямовані на формування життєвих компетенцій учнів початкових класів.

Для цього вихователю ГПД необхідно:

- **Скласти адаптований умов індивідуальний план роботи** за дистанційною формою навчання на період воєнного стану (карантину), в якому чітко визначити пріоритетні напрями роботи з учнями.

- **Скласти режим роботи,** консультування з вихованцями, їх батьками офлайн та онлайн.

- Розробка та проведення інструктажів з безпеки здоров'я:

- Що таке надзвичайна ситуація?

- Що таке воєнний стан?

- Що таке повітряна тривога? Як діяти під час повітряної тривоги?

- Правила поведінки під час воєнного стану.

- Поведінка з невідомими предметами та вибухонебезпечними предметами.

4. За спільною домовленістю з класним керівником класу підготовка та проведення дистанційних практичних занять-конкурсів з таких освітніх галузей «Дизайн і технології», «Мистецтво», «Літературне читання» тощо:

- **конкурси** «На краще декламування вірша», «Власна казка, вірш, загадка»;

- **конкурс** «Я – диктор повідомляю...» тощо.

5. Підготовка та проведення бесід:

- з правових питань;

- з охорони здоров'я, шляхи запобігання поширення інфекційних хвороб та індивідуальний захист;

- повторення правил пожежної безпеки та поведінки на вулиці під час карантину;
- правила техніки безпеки в побуті «Я вдома сам» тощо.

6. Підготовка і проведення заходів з питань національного та героїко-патріотичного виховання:

- виставки малюнків, власних виробів на воєнну тематику;
- онлайн-змагання: конкурси на кращий лист, вірш, пісню воїну-захиснику України;
- висловлення власних думок на теми: «Що таке мир» і «Що таке війна»;
- традицій, звичаїв і обрядів рідного краю;
- Державні символи та їх значення;
- онлайн-зустрічі із воїнами-захисниками
- вивчення питань культури поведінки;
- відзначення видатних подій і свят тощо.

Вихователь ГПД так само, як усі педагоги закладу освіти, зобов'язаний опановувати інтернет-інструментами роботи на різних платформах, таких як ZOOM, Skype, Google classroom, гугл-форми, хмарні технології тощо.

Вихователі працюють з учнями на тих платформах, на яких працюють учителі школи, а саме, через Google classroom, Google Meet, Zoom, Skype тощо. У класі має бути створена папка «ГПД», де вихователі розміщують завдання відповідно до освітніх потреб дітей, які виконують разом з учнями. Усі види роботи вихователів ГПД фіксуються в індивідуальному плані роботи вихователя ГПД.

У індивідуальний план роботи вихователя ГПД на період дистанційної форми навчання учнів обов'язково планувати власний професійний розвиток, самоудосконалення та самоосвіту.

Усі види роботи вихователя ГПД повинні фіксувати в індивідуальному плані роботи на конкретний період роботи (зразок тижневого плану додається).

Вихователь має щодня створювати робочий план, який оформляється у довільній формі та види роботи фіксуються у відповідному журналі встановленого зразка (паперовий або електронний).

Рекомендуємо вихователю ГПД для організації дистанційної форми навчання:

1. Забезпечити комунікацію, тобто **налагодити комунікацію** з учнями, їх батьками та забезпечити зворотний зв'язок. Зворотній зв'язок дає можливість учневі поставити запитання і отримати відповідь. З батьками доцільно підтримувати зв'язок у чаті Viber. Учневі важче віднайти кому поставили якесь запитання, і відповідь на своє. Тому вихователю важливо мати інший спосіб – використати електронну скриньку чи гугл-форму, в якій учень може вказати, як його звати, поставити запитання і як із ним можна зв'язатися.

2. Вихователю слід планувати тривалість заняття не більше як 25-30 **хвилин**, з них на самостійну роботу учнів відводити не менше 20 хвилин.

3. *Самопідготовку можна розпочинати з щоденних консультацій в конкретній годині для тих, кому вона потрібна.* Потім підключення решти

учнів, які працюють у власному темпі. Для учнів, які сприймають відео чи текст, потрібно **чергувати з фізичною активністю.**

4. Налагодити самостійну роботу учнів, організувати та мотивувати їх дотримуватись розпорядку дня, якісно виконувати завдання, ставити питання під час онлайн-зустрічей з вихователем.

5. Продовжувати в другу половину дня роботу, розпочату вчителем на уроці, не порушувати плану роботи, не проводити заняття, які перевантажують та перевтомлюють учнів.

Якщо в дитини немає доступу до електронних ресурсів, значить вона вчиться за підручником і надолужує після того, як навчання буде відновлено.

Головне завдання вихователя під час дистанційного навчання – це створення атмосфери взаєморозуміння, взаємовиручки, поваги та любові; самореалізація кожної дитини в умовах обмеженої можливості звертатися до вихователя безпосередньо.

На жаль, недостатньо чітких рекомендацій щодо тривалості занять, що проводяться в режимі онлайн та їх кількості упродовж навчального дня і тижня з урахуванням віку учнів.

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ, ЯКІ РЕГЛАМЕНТУЮТЬ РОБОТУ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗЗСО

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. Режим доступу: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>

2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» 2020 (із змінами). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

3. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>

4. Лист МОН України від 04.04.2022 № 1/3874-22 «Щодо організації дистанційного навчання») Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya>

5. Наказ Мінекономіки № 2736 від 23.12.2020 р. «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу

загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Режим доступу:

file:///C:/Users/User/Downloads/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7_2736.pdf

6. ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році» (ПОЧАТКОВА ОСВІТА). Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/01/Dodatok.2.pochatkova.osvita.20.08.2022.pdf>

7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22 «Про затвердження програм для 1-2 та 3-4 класів» Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

8. Наказ Міністерства освіти і науки України № 1128 від 25 жовтня 2021 року «Положення про педагогічну інтернатуру». Режим доступу: http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/dokument-6145_4_19-21.pdf

9. Наказ МОН України «Про затвердження Порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти від 24 липня 2018 р. за № 865/32317. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0865-18#Text>

10. Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641». Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1B-dJsxljilNxfuy3jjq5n4ZVPeo4gZ8/view>

11. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020 № 54 «ПОРЯДОК проведення моніторингу якості освіти». Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/71055/

12. Кірик Марія, Данилова Людмила. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. Посіб. / М.Кірик, Л.Данилова. – Львів: Світ, 2019. – 136 с. (гриф наказ МОН України від 17.10.2019р. №1304) Режим доступу: <http://svit.gov.ua/index.php?productID=1111>

13. Кірик Марія, Маргітич Катерина, Данилова Людмила. Нова українська школа: методика навчання української мови в 1-4 класів з навчанням угорською мовою закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. Посіб. / М.Кірик, Л.Данилова. – Львів: Світ, 2020. – 136 с. Режим доступу: [Kiryk-Metodyka-ukr-mova-nats-mensh-uhor.pdf](#)

14. Кірик М.Ю., Палько Т.В., Ходанич Л.П. «Я, моя сім'я, мої сусіди. Закарпаття. Робочий зошит для 1 класу. Закарпаття». – К.: ТОВ «Контекст Україна», 2016. - 80.

15. Кірик М.Ю., Палько Т.В., Ходанич Л.П. «Місце, де ми живемо. Закарпаття. Робочий зошит для 2 класу. Закарпаття». – К.: ТОВ «Прометей»,

2016. – 88. Режим доступу: <http://zakinppo.org.ua/programi-proekti/kultura-dobrosusidstva>

16. Кірик М.Ю., Палько Т.В., Ходанич Л.П. «Учимося, відпочиваємо та працюємо разом. Закарпаття. Частина 3. Робочий зошит для учнів і матеріали для батьків і педагогів». – К.: ТОВ «Контекст Україна», 2017. – 88 с. Режим доступу: <http://zakinppo.org.ua/programi-proekti/kultura-dobrosusidstva>

17. Кірик М.Ю., Палько Т.В., Ходанич Л.П. «Цінуймо край – пишаймося Україною! Закарпаття. Частина 4. Робочий зошит для учнів і матеріали для батьків і педагогів». – К.: ТОВ «Контекст Україна», 2018. – 116 с. Режим доступу: <http://zakinppo.org.ua/programi-proekti/kultura-dobrosusidstva>

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1190 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1094.

19. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас

20. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 1-2 клас

21. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас

22. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас

Ресурс доступу (для всіх програм): <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

Методична література для вчителів

(з грифом МОН України науково-педагогічних працівників ЗПППО)

Для реалізації наскрізного виховання «Культура добросусідства»

Додаток 1

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор закладу освіти № 1111

Добродій Катерина ДОБРОДІЙ

04.11.2021

Освітня програма
Ужгородської початкової школи
на 2022-2023 н.р.

Загальні положення

Повна назва закладу	Ужгородська початкова школа Ужгородської міської ради Закарпатської області
Нормативні документи, на яких ґрунтується освітня програма	Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988, Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 (із змінами від 24 липня 2019 р. № 688).
Тип закладу	Початкова школа
Мета і завдання освітньої програми закладу	Мета: всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та

	самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Завдання: забезпечити особистісно зорієнтований, компетентнісний і діяльнісний підходи, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту початкової освіти.
Форми здобуття освіти	Очна: інклюзивний клас (1-А). Індивідуальна: сімейна (2-А), педагогічний патронаж (4-А), екстернат (за потреби). Дистанційне навчання під час карантину здійснюється на платформі Classroom, онлайн-уроки – на платформі Zoom, зв'язок з учнями та батьками через групи у Вайбері.
Рівні освіти	Початкова освіта
Тип документа про рівень освітньої діяльності	Свідоцтво про здобуття початкової освіти
Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти.	Початкова освіта. Діти, яким станом на 1 вересня виповнилося шість років, зараховуються до закладу. Діти, яким до 1 вересня не виповнилося шість років, можуть бути зараховані до закладу, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку відповідно до висновку ІРЦ. Тривалість здобуття ними початкової та базової освіти може бути подовжена з доповненням освітньої програми корекційно-розвитковим складником.

Загальний обсяг навчального навантаження

1-4 класи	Назва освітньої галузі	Кількість годин			
	Інваріантний складник	1	2	3	Разом
	Мовно-літературна, у тому числі:	315+ 35	350+ 35	350+ 35	136+ 35
	українська мова і література	245+ 35	245+ 35	245+ 35	
	іншомовна освіта	70	105	105	
	Математична	140	140	175	630
	Природнича	105	105	140	595
	Соціальна і здоров'язбережувальна				
	Громадянська та історична				
	Технологічна	35	35	35	105
	Інформатична		35	35	70
	Мистецька	70	70	70	280
	Фізкультурна*	105	105	105	420
	Разом	805	875	910	

	Назва освітньої галузі	Кількість годин	
	Інваріантний складник	4	Разом
	Мовно-літературна, у тому числі:	315	2315
	українська мова	175+35	
	іншомовна освіта	105	
	Математична	175	805
	Природнича	245	245
	Соціальна і здоров'язбережувальна		
	Громадянська та історична		
	Технологічна		
	Інформатична		
	Мистецька	70	35
	Фізкультурна*	105	525
	Разом	910	

Навчальний план

Освітні рівні	Освітня галузь	Навчальний предмет	Кількість годин			
			1	2	3	
Початкова освіта (за програмою Н.В. Савченко)	Мовно-літературна	Навчання грамоти	280			
		Українська мова		140	140	
		Літературне читання		140	140	
		Англійська мова	70	105	105	
	Математична	Математика	140	140	175	
	Природнича, громадянська, історична, соціальна	Я досліджую світ	105	105	105	
	Технологічна	Дизайн і технології	35	35	35	
	Інформатична	Інформатика		35	35	
	Мистецька	Музичне мистецтво	35	35	35	
		Образотворче мистецтво	35	35	35	
	Фізкультурна	Фізична культура	105	105	105	
	Загальна кількість годин		805	875	910	
4 клас (за програмою Р. Шияна)	Мовно-літературна	Українська мова	175			
		Англійська мова	105			
	Математична	Математика	175			
	Мовно-літературна, математична, природнича, технологічна, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська й історична	Я досліджую світ	245			
	Інформатична	Інформатика	35			

	Мистецька	Музичне мистецтво	35
		Образотворче мистецтво	35
	Фізкультурна	Фізична культура	105
	Загальна кількість годин		910

**Перелік навчальних програм
для учнів початкової школи**

№ п/п	Назва навчальної програми	Ким затверджена
1.	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом О.Я. Савченко (1-2 класи).	Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22
2.	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом О.Я. Савченко (3-4 класи).	Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22
3.	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом Р.Б.Шияна (3-4 класи).	Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22

Опис форм організації освітнього процесу

Типи уроку Діяльнісний підхід Міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки Кооперативне навчання Проектна діяльність Інтерактивні форми уроків	Основними формами організації освітнього процесу у початковій є різні типи уроку: формування компетентностей; розвитку компетентностей; оцінювання досягнення компетентностей; корекції основних компетентностей; комбінований урок. Формування компетентностей учнів відбувається через застосування діяльнісного підходу, який передбачає постійне включення учнів до різних видів навчально-пізнавальної діяльності, а також практична спрямованість процесу навчання. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків і наскрізних змістових ліній. Учителі початкової школи організовують у межах уроку або в позаурочний час екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести. Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, стають більш досяжними завдяки використанню інтерактивних форм учнів 4-их класів – кооперативне навчання, дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти; сюжетно-рольові ігри, ситуаційні вправи, екскурсії, дитяче волонтерство.
Поділ класів на групи:	Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами). Українська мова: 1-А, 3-Б, 4-А. Англійська мова: 1-А, 3-Б, 4-А. Інформатика: 2-А, 2-Б, 3-А, 3-Б, 4-А, 4-Б.
Оцінювання навчальних досягнень	
учнів 1-4 класів	Оцінювання навчальних досягнень учнів 1-4 класів проводиться відповідно до наказу МОН України від 13 липня 2021 року № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1–4 класів закладів загальної середньої освіти». Виокремлюють два об'єкти формувального оцінювання: процес навчання учнів, зорієнтований на досягнення очікуваного результату; результат навчання на певному етапі. Об'єктивні результати навчання: знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки між ними, уміння та навички оперувати знаннями, уміння набутий досвід навчальних дій, досвід творчої діяльності, що відображено в обов'язкових/ очікуваних результатах навчання, визначених у програмах. Особистісні надбання учня/учениці: активність, ініціативність; старанність, наполегливість; комунікабельність, здатність співпрацювати; самостійність, відповідальність; ціннісні ставлення, які виявляє він/вона.

	Основні функції оцінювання: формувальна, діагностувальна, мотиваційно-стимулювальна, розвивальна, орієнтувальна, коригувальна, прогностична, констатувальна, виховна. Пріоритетними є формувальна та діагностувальна функції. Результати оцінювання особистісних надбань (старанність, уважність, активність тощо) учнів у 1-4 класах виражаємо вербальною оцінкою. Об'єктивні результати (компетентності – знання, уміння, навички) навчання у 1-2 класах та 3-4 класах за рішенням педагогічної ради (протокол № від) теж виражаємо вербальною оцінкою. Вербальне оцінювання фіксується позначками: «√» - символ перемоги, сформовано!, «/», «//» в процесі формування, « » не сформовано, не ставиться жодна позначка. Тематична діагностувальна робота проводиться у 2-4 класах після опанування певної теми/частини теми, кількох менших тем чи розділу протягом навчального року. Змістовим наповненням тематичної діагностувальної роботи є система навчальних завдань, що передбачають різні рівні реалізації навчальної діяльності, з яких можна отримати об'єктивну інформацію про досягнення групи взаємопов'язаних очікуваних результатів навчання учнів. У 3–4 класах проводимо комплексні діагностувальні роботи, зміст яких охоплює мовно-літературну, математичну, природничу освітню галузі. Обсяг завдань ТДР визначаємо з урахуванням вікових можливостей учнів, тривалість виконання завдань протягом 1 навчальної години. Оцінювальні судження щодо виконання письмової роботи учитель записує у зошити учня. Підсумкову (річну) оцінку визначаємо з урахуванням індивідуалізованої діагностувальної роботи за умови, якщо виконання індивідуалізованої діагностувальної роботи засвідчує покращення результату навчання. Її фіксуємо у класному журналі і свідоцтвах досягнень учнів. На лівій сторінці останнього розвороту журналу для записів уроків з певного предмета/інтегрованого курсу записуємо номери показників характеристик результатів навчання, що подані у свідоцтві досягнень відповідної освітньої галузі, а на правій сторінці розвороту журналу – записуємо ці показники характеристики результатів навчання у тому порядку, як вони записані у свідоцтві досягнень. У частині класного журналу «Зведений облік навчальних досягнень учнів» записуємо лише рішення педагогічної ради про переведення учня до наступного класу. Свідоцтво досягнень підписує учитель класу, батьки учня, керівник закладу загальної середньої освіти. Оригінал документа зберігають батьки учня/учениці чи особи, що їх замінюють. Копію документа з відміткою «Згідно з оригіналом», що закріплено печаткою, зберігають особовій справі учня. В особовій зазначаємо рішення про переведення до наступного класу.
учнів з ООП	Оцінювання результатів навчання учня з особливими освітніми потребами здійснюємо відповідно до індивідуальної програми розвитку, що розробляється на основі висновку фахівців інклюзивно-ресурсного центру, де зазначено труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, що можуть впливати на ефективність застосування певних форм оцінювання. Добір форм оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюємо індивідуально з обов'язковим урахуванням їх можливостей

	функціонування, життєдіяльності та здоров'я. При оцінюванні рівня сформованості предметних компетентностей учнів з особливими освітніми потребами вилучаємо ті складові (знання, вміння, види діяльності та інше), опанування якими є утрудненим або неможливим для учня з огляду на труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я.
учнів, що навчаються за індивідуальними формами навчання: педагогічний патронаж екстернат сімейне навчання	Учні, що перебувають на педагогічному патронажі, навчаються за індивідуальним навчальним планом та проходять формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове та річне, що здійснюється за результатами семестрового) оцінювання, а також атестацію відповідно до законодавства. Формувальне оцінювання відбувається шляхом спостереження педагогічним працівником за здобувачем освіти у різних видах навчальної діяльності або за допомогою інших засобів формувального оцінювання. Терміни оцінювання визначені у календарно-тематичному плані вчителя з предмету. Облік оцінювання таких учнів проводиться в окремому журналі, семестрове та річне оцінювання переноситься до класного журналу. Оцінювання навчальних досягнень екстернів за рівень початкової, базової та повної загальної середньої освіти проводиться у закладі освіти з усіх предметів, обов'язкових для вивчення відповідно до освітньої програми. Для проведення оцінювання наказом керівника створюється комісія, затверджується її склад (голова та члени комісії), а також графік проведення оцінювання та перелік завдань з навчальних предметів. Завдання для проведення річного охоплюють програмовий матеріал з предмету за відповідний рівень освіти та розраховані на чотири рівні складності: I рівень складається із 6 тестових завдань закритої форми по 0,5 б кожне (всього 3 бали); II рівень – 3 завдання відкритої форми по 1 б кожне (всього 3 бали); III рівень – 3 завдання на відповідність по 1 б кожне (всього 3 бали); III рівень – завдання творчого характеру оцінюється у 3 бали. Результати оцінювання навчальних досягнень екстернів за відповідний клас (річне оцінювання) оформлюються протоколом оцінювання. Протокол оцінювання результатів навчання складається за формою згідно з додатком 2 до Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти (наказ МОНу 12 січня 2016 року N 8). За результатами оцінювання виставляється річна оцінка з кожного предмета. Під час підготовки до проходження річного оцінювання для учнів може (за потреби) бути організовані консультації. Оцінювання екстернів проводиться у квітні поточного року. Екстерни проходять державну підсумкову атестацію на загальних підставах. Здобувачі освіти за сімейною (домашньою) формою проходять підсумкове (семестрове та річне, що здійснюється за результатами семестрового) оцінювання, а також атестацію. Здобувачі освіти, які навчаються за Державним стандартом початкової освіти, завердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року N 87, проходять оцінювання 4 рази на рік: жовтень, грудень, березень, травень але не більше ніж 4 навчальні дні упродовж навчального року (з урахуванням вимог до організації освітнього процесу відповідно до державних санітарних правил і норм). . Таке оцінювання проводиться як формувальне та відбувається шляхом спостереження за здобувачем освіти у різних видах навчальної

	діяльності або за допомогою інших засобів формувального оцінювання. Для здобувача освіти, який навчається за Державним стандартом початкової освіти, формувальне та підсумкове оцінювання відбувається за спільної участі педагогічного працівника та одного з батьків, інших законних представників може бути організовано в освітньому середовищі, звичному для здобувача освіти. Завдання для проведення семестрового охоплюють програмовий матеріал з предмету за відповідний рівень освіти, крім початкової, та розраховані на чотири рівні складності: I рівень складається із 6 тестових завдань закритої форми по 0,5 б кожне (всього 3 бали); II рівень – 3 завдання відкритої форми по 1 б кожне (всього 3 бали); III рівень – 3 завдання на відповідність по 1 б кожне (всього 3 бали); III рівень – завдання творчого характеру оцінюється у 3 бали.
--	--

СХВАЛЕНО

Протокол засідання педагогічної ради

Ужгородської початкової школи

29.08.2022 р. №1

Вхідне діагностування навченості молодших школярів – основа планування освітнього процесу в 2022/2023 навчальному році

(Ресурс доступу: <https://undip.org.ua/news/vkhidne-diahnostuvannia-navchenosti-molodshykh-shkoliariv-osnova-planuvannia-osvitnoho-protsesu-v-2022-2023-navchalnomu-rotsi/>)

Вхідне діагностування навченості молодших школярів – основа планування освітнього процесу в 2022/2023 навчальному році

Звичний плин освітнього процесу попереднього навчального року був порушений карантинними обмеженнями і військовим станом, Як наслідок, склалася доволі строката картина, що відображає обсяг опрацьованого учнями навчального матеріалу та рівень його засвоєння.

У зв'язку з цими обставинами в перші тижні 2022/2023 навчального року необхідно здійснити **вхідне діагностування** стану засвоєння учнями 2, 3 і 4-го класів навчального матеріалу за, відповідно, 1, 2 і 3-й класи. Це дозволить з'ясувати навченість учнів – залишкові результати попереднього навчання й основу для формування майбутніх навчальних досягнень, допоможе визначити оптимальні умови для планування й організації подальшого освітнього процесу.

Під час вхідного діагностування рекомендуємо дослідити сформованість в учнів залишкових результатів, визначальних для подальшого навчання.

У 2-му класі:

з української мови і читання

- уміння слухати й розуміти короткі висловлювання;
- уміння брати участь у діалозі на близькі й цікаві теми;
- уміння усного монологічного мовлення;
- уміння читати вголос тексти;
- розуміння фактичного змісту прочитаних творів;
- уміння висловлювати ставлення до прочитаного;
- виявлення інтересу до читання;
- навички письма рукописних малих і великих літер алфавіту;
- навички списування слів і речень із друкованого й рукописного тексту;
- уміння писати під диктування;

(Доцільно діагностувати у ході звичного навчального процесу.)

з математики

- навички додавання й віднімання чисел у межах 10;
- уміння читати й записувати числа в межах 100;
- уміння порівнювати числа в межах 100;
- уміння додавати й віднімати числа на основі нумерації;
- уміння розв'язувати прості задачі;

(Доцільно діагностувати на окремих уроках повторення.)

з курсу «Я досліджую світ»

- уміння групувати об'єкти дослідження живої і неживої природи;
- уміння організовуватись за правилами шкільного розпорядку;
- уміння визначати характерні ознаки пір року своєї місцевості;
- уміння досліджувати об'єкти природи.

(Доцільно діагностувати у ході практичної діяльності на уроках курсу.)

У 3-му класі:

з української мови і читання

- уміння слухати й розуміти висловлювання з дотриманням правил спілкування;
- уміння брати участь у діалозі;
- уміння усного монологічного мовлення;
- виявлення інтересу до читання;
- уміння читати вголос тексти із відповідною інтонацією;
- уміння висловлювати ставлення до прочитаного;
- уміння пояснити зміст прочитаного, побаченого, почутого; \\\
- уміння писемного монологічного мовлення;
- знання з мови та мовлення, що стосуються опрацьованого матеріалу про текст, речення, слово, звуки і букви, правил правопису.

(Доцільно діагностувати у ході звичного навчального процесу.)

з математики

- навички додавання й віднімання чисел у межах 100;
- розуміння сутності дій множення й ділення;
- уміння розв'язувати прості задачі;
- розуміння поняття складеної задачі;
- уміння вимірювати довжини предметів;
- уміння виділяти дані в таблицях, на рисунках, схемах, вносити дані до таблиць;

(Доцільно діагностувати на окремих уроках повторення або в ході звичного навчального процесу.)

з курсу «Я досліджую світ»

- уміння визначати істотні ознаки на основі проведених досліджень;
- уміння вимірювати температуру повітря, води;
- уміння встановлювати найпростіші взаємозв'язки в неживій і живій природі;
- уміння групувати, класифікувати об'єкти дослідження живої і неживої природи.

(Доцільно діагностувати у ході практичної діяльності на уроках курсу.)

У 4-му класі:

з української мови і читання

- уміння слухати й розуміти тексти;
- уміння висловлювати власні судження;
- виявлення інтересу до читання;
- уміння усного монологічного мовлення;
- уміння брати участь у діалозі на теми, що викликають зацікавлення;
- уміння створювати письмові висловлювання;
- знання з мови та мовлення, що стосуються опрацьованого матеріалу

про текст, речення, слово і значення слова, будову слова, граматичні форми іменника, прикметника, числівника, дієслова, службових слів, правил правопису.

(Доцільно діагностувати у ході звичного навчального процесу або на окремих уроках повторення матеріалу.)

з математики

- навички табличного множення й ділення;
- навички усного та письмового додавання й віднімання чисел в межах 1000;
- навички позатабличного множення й ділення чисел у межах 1000;
- уміння розв'язувати прості рівняння;
- уміння розв'язувати прості задачі;
- уміння розв'язувати складені задачі вивчених видів на дві-три дії;
- уміння обчислювати периметр прямокутника;

(Доцільно діагностувати на окремих уроках повторення або в ході звичного навчального процесу.)

з курсу «Я досліджую світ»

- уміння розпізнавати тіла неживої й живої природи та тіла, створені людиною на основі власних спостережень;
- навички планування робочого часу, взаємодії та співпраці з іншими;
- уміння порівнювати, класифікувати за характерними ознаками рослини і тварини своєї місцевості, тіла неживої природи.

(Доцільно діагностувати у ході практичної діяльності на уроках курсу.)

Співробітники відділу початкової освіти імені О. Я. Савченко Інституту педагогіки НАПН України розробили **систему завдань**, що дають змогу діагностувати вказані залишкові результати. Скористатися завданнями можна за такими виданнями:

- Онопрієнко О., Петрук О., Андрусенко І. Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи. 2 клас. Харків: Ранок, 2020.
- Онопрієнко О., Петрук О., Андрусенко І. Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи. 3 клас. Харків: Ранок, 2020.
- Онопрієнко О., Петрук О., Андрусенко І. Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи. 4 клас. Харків: Ранок, 2020.

Фрагменти посібників розміщені в Електронній бібліотеці НАПН України за такими посиланнями:

- 2 клас. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/722211/>
- 3 клас. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/722212/>
- 4 клас. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/722213/>

Докладно про технологію створення діагностувальних завдань можна довідатись у виданні:

Онопрієнко Оксана. Нова українська школа: інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Харків, 2021. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729723/>

Онопрієнко Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу початкової освіти імені О.Я. Савченко

Петрук Оксана Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу початкової освіти імені О.Я. Савченко.

Орієнтовний зразок комплексної діагностувальної роботи

Варіант II

1. Прочитай текст. Запиши заголовок, який відображає основну (головну) думку твору. Підкресли у тексті слова, завдяки яким автор унікав повторів слова *лелека*. Обведи образні слова серед підкреслених слів.

Красивий гордий птах зачаровує розмахом крил і гучним клекотанням у високому небі. То білий лелека вісточною про весну привертає увагу людей і просить у них захисту.

Поселяється цей провісник весни на луках і болотах. Там легко поживитися дощовими черв'яками, жабами, комахами, личинками чи мишами. А ще лелека – вправний рибалка.

Гніздиться довгоногий красень на великих деревах, дахах будівель, стовпах електроліній. Перевагу птах віддає дубам, вербам, тополям, ясеням поблизу людського житла. Гніздо вимощує міцним гіллям, вистилає сіном, травою, мохом. За основу гнізда може прийняти старе колесо від воза. Тому люди можуть допомогти птахам: на даху чи стовпі прилаштувати колесо, набити раму з дощок.

Живуть лелеки парами. Вони добрі батьки. Яйця насиджують по черзі. Пізніше разом доглядають безпорадних пташенят.

У серпні зграї лелек починають тягнутися на південь. Летять вони вдень високо-високо. У зграях налічують до сотні лелек. Поступово на шляхах перельоту зграї збільшуються до декількох тисяч птахів. Орнітологами зафіксована зграя з 21 000 лелек!

Використання на полях отрутохімікатів, осушення боліт призводить до зменшення кількості лелек. А під час зимівлі в Північній Африці лелеки стають об'єктами полювання мисливців. Ці тварини потребують охорони. В Україні білий лелека занесений до Червоної книги. Його життя залежить від бережного ставлення людини до природи.

З дитячого журналу

2. Прочитай поданий абзац. Упиши пропущені букви, де потрібно. Познач ✓ у тексті завдання №1 рядок, перед яким ти б розмістив/розмістила цей абзац.

До д_сяти разів на день дорослі лелеки н_суть до ро_критого дзьоба пташенят черв'яків, комах, воду. (На)прикладі батьків кожне лелеча (на)вча_ться премудрос_тям пол_оту. Тепер вони лише інколи ночують у гнізді. Уроки полюва_ня малята отримують на луках, пасови_ах. Після сінокошу дрібні тварини стають легкою здобич_ю. Весь час тримаються лелеки дружною сім'_ю.

3. Спиши із завдання №2 друге речення тексту, розкриваючи дужки. Підкресли підмет і присудок у виписаному реченні. Надпиши над чотирма іменниками відмінки.

4. Розв'язи задачу.

За даними наукових спостережень за останні 4 роки в Україні щовесни налічується майже п'ять тисяч чотириста лелечих гнізд із пташенятами. Зазвичай в одному гнізді двоє або троє пташенят. $\frac{3}{5}$ усіх гнізд мають по двоє пташенят, а решта гнізд – по троє. Скільки лелечих гнізд мають по троє пташенят?

[illegible]

5. Доведи відповідь на запитання задачі письмовим обчисленням.

Щоб врятувати ранньої весни делек від голоду мешканці села зібрали 14000 грн. Чи вистачить цих грошей, щоб придбати 290 кг риби за ціною 45 грн за кілограм?

[illegible]

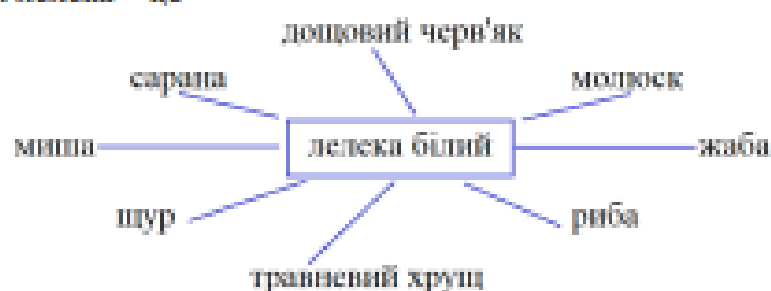
6. Розв'яжи задачу. Заповни таблицю.

Виготовлена юннатами рамка для гніздування лелек має прямокутну форму зі сторонами 11 дм і 9 дм. Обчисли площу й периметр рамки для гнізда.

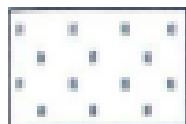
Довжина сторони (a)					Довжина сторони (b)					Площа (S)					Периметр (P)				

7. Доповни назву схеми.

Білий лелека – це _____.

8. Запиши назву умовного позначення об'єкта, про який згадується в тексті завдання №1.

9. Запропонуй і запиши назву навчального проекту, що має на меті охорону білих лелек. Уяви себе учасником групи, яка працює над проектом, і запиши 3-4 речення про хід вашої роботи.

10. Перевір свою роботу. Обведи номери завдань, у правильності виконання яких ти сумніваєшся, якщо такі завдання є.

Орієнтовне свідоцтво досягнення учня за вербальним оцінюванням

Рішення педагогічної ради про переведення до наступного класу _____

Рекомендації вчителя _____

Пропущених днів _____

Учитель _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Побажання батьків/осіб, що їх замінюють _____

Батьки/особи, що їх замінюють _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Директор _____

(підпис, печатка)

(ініціали, прізвище)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

/назва закладу загальної середньої освіти/

СВІДОЦТВО ДОСЯГНЕНЬ

учня/учениці _____ класу

/1-2/

/прізвище та ім'я учня/учениці/

202____ - 202____ навчальний рік

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	Сформовано(в) /формується*
виявляє інтерес до навчання, старанно і зосереджено виконує навчальні завдання	✓
активно працює на уроках, виявляє ініціативу	
співпрацює з іншими дітьми, керує емоціями, пояснює, у чому цінність спільної роботи	✓
проявляє самостійність у роботі, пояснює свої дії	✓
контролює хід виконання навчальних завдань, оцінює результат своєї роботи	✓
бере відповідальність за свої дії, обирає шляхи розв'язання проблем	✓
визначає істотні ознаки об'єктів, порівнює, об'єднує, розподіляє об'єкти за поданою ознакою	
спостерігає за об'єктом, досліджує об'єкт за поданою інструкцією, доходить висновків відповідно до мети спостереження	✓
працює з поданим джерелом інформації, добирає за умовою тексти й ілюстрації до них	✓
працює з інформацією з допомогою цифрових пристроїв за інструкцією	✓

*У 1-2 класах підсумкове оцінювання здійснюють вербально: очікуваний результат сформовано (позначено у графі '✓') або очікуваний результат не формується (нічого не позначено).

ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	Сформовано(в) /формується*
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
<i>Українська мова(мова навчання)</i>	
зрозуміло висловлює свої думки, розповідає про події за спостереженнями	✓
будує діалоги на доступні теми, дотримується правил мовленнєвого етикету	✓
пише розповідно, перевіряє написане, виправляє помилки	✓
визначає й аналізує мовні одиниці і мовні явища, використовує їх для вдосконалення мовлення	
виявляє розуміння фактичного змісту сприйнятого на слух висловлення, запитує про незрозуміле	✓
читає вголос цілими словами, усвідомлено, правильно, зрозуміло	✓
виявляє розуміння змісту прочитаного тексту, пояснює вчинки персонажів у творі, висловлює власне ставлення до прочитаного	✓
переказує прочитаний/прослуханий твір з дотриманням послідовності змісту	
<i>Іноземна мова</i>	
сприймає з розумінням іноземну мову на слух	✓
читає з розумінням іноземною мовою	✓
висловлюється іноземною мовою	✓
записує слова, речення, короткі повідомлення про себе на повсякденні теми іноземною мовою	
МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
читає, записує, утворює, порівнює числа в межах 100, визначає склад числа	✓
володіє навичками додавання і віднімання чисел	✓
читає і записує математичні вирази, у тому числі зі змінною, знаходить їх значення	✓
аналізує текст задачі, створює за потреби модель, обґрунтовує спосіб розв'язування, розв'язує задачу, перевіряє розв'язок	
розпізнає, конструює з підручного матеріалу і зображує геометричні фігури	✓
використовує для вимірювання величин доцільні одиниці вимірювання, оперує величинами	✓
ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
розпізнає природні й рукотворні об'єкти, об'єкти неживої і живої природи, встановлює взаємозв'язок між ними	✓
називає і описує явища, які відбуваються в природі	✓
досліджує за інструкцією запропоновані об'єкти природи з використанням запропонованих приладів, описує з допомогою вчителя отриманий результат	✓

знаходить об'єкти на карті України (столицю України, Карпати, Крим, річку Дніпро, Чорне і Азовське моря)	✓
орієнтується на місцевості за об'єктами природи	✓
називає умови, необхідні для життя організмів; наводить приклади природоохоронних заходів	✓
ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
СОЦІАЛЬНА ІЗДОРОВ'ЯБЕЗПЕЖУВАЛЬНА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
називає свою адресу, країну, її столицю; розпізнає/розповідає про символи держави (прапор, герб, гімн, державна мова)	✓
називає відомі українців; культурні і природні пам'ятки свого краю	✓
розповідає про свої права і обов'язки в сім'ї, в школі, громадських місцях, діє з повагою до прав інших	✓
розпізнає первинні потреби людини; визначає способи їх задоволення з урахуванням культури споживання	✓
визначає, як діяти у повсякденних ситуаціях без загрози для життя і здоров'я	✓
наводить приклади діяльності служб допомоги в небезпечних ситуаціях, називає номери телефонів цих служб	✓
ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
організовує робоче місце за визначеною умовою, дотримується безпечної поведінки при роботі	✓
виконує трудові дії щодо самообслуговування, зокрема, ремонтує іграшки, книжки, доглядає за рослинами	✓
ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
називає та добирає цифровий пристрій відповідно до мети завдання	✓
створює зображення за допомогою інструментів графічного редактора	✓
реалізує дії виконання відповідно до лінійного алгоритму	
знаходить інформацію у векторних за поданою умовою, дотримується безпечної поведінки під час онлайн-взаємодії	
МІСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
описує враження від сприймання творів мистецтва, словесно їх характеризує	✓
презентує створені художні образи, описує, чи відгукнувся втілюючи творчий задум	✓
відтворює художній образ засобами образотворчого мистецтва за зразком, користується різними художніми матеріалами	✓
виявляє старанність у співі, відтворює за зразком запропоновані ритми	
ФІЗИКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
виконує фізичні вправи за зразком	
пояснює значення фізичних вправ для здоров'я людини	✓
дотримується правил безпеки особисто та під час спільної рухової діяльності	✓
виконує різні ролі під час рухливих та командних ігор, вболіває за результат команди	✓

Свідоцтво досягнень учня 3-4 класів

ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	Сформовано(в) /формується*
ФІЗИКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
добирає і виконує фізичні вправи з різних видів спорту, дотримуючись правил безпеки, здійснює самоконтроль самопочуття у процесі виконання фізичних вправ	Д
пояснює значення фізичного навантаження і загартовування для організму людини та виховання сили волі	В
дотримується правил проведення рухливих ігор та естафет, співпереживає за результат команди	Д

Рішення педагогічної ради про переведення до наступного класу _____

Рекомендації вчителя _____

Пропущених днів _____

Учитель _____
(підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Побажання батьків/осіб, що їх замінюють _____

Батьки/особи, що їх замінюють _____
(підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Директор _____
(підпис, печатка) _____ (ініціали, прізвище)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

/назва закладу загальної середньої освіти/

СВІДОЦТВО ДОСЯГНЕНЬ

учня/учениці _____ класу

(3-4)

/прізвище та ім'я учня/учениці/

202____ - 202____ навчальний рік

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	Сформовано(в) /формується*
виявляє цілеспрямованість та інтерес до навчання, відповідально ставиться до виконання завдань	✓
активно працює на уроках, виявляє ініціативу і творчий підхід	✓
співпрацює з іншими дітьми, домовляється, керує емоціями	✓
планує і контролює хід виконання навчальних завдань, оцінює результат своєї роботи	✓
бере відповідальність за свої дії, пропонує шляхи розв'язання проблем, критично оцінює свої дії та дії інших	
визначає істотні ознаки об'єктів, порівнює, об'єднує, розподіляє об'єкти за обраною ознакою/ознаками	
спостерігає за об'єктом/об'єктами, формулює припущення, досліджує, доходить висновків про взаємозв'язки між об'єктами, пояснює їх	✓
добирає для виконання завдань джерела інформації, презентує отриману інформацію у вигляді таблиць, схем, переказів	✓
безпечно використовує цифрові пристрої для доступу до інформації, спілкування, співпраці	✓

*У 3-4 класах відомо оцінювання здійснюють вербально/орально (за вибором закладу загальної середньої освіти) за умов вербального оцінювання, якщо результат навчання сформовано, його позначають ✓, якщо результат ще формується, позначення не роблять/за умов цифрової оцінювання результат навчання позначають буквами В(високий) Д(достатній) С(середній) П(початковий).

ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	Сформовано(в) /формується*
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
<i>Українська мова (мова навчання)</i>	
будує зв'язні висловлювання (розповідь, опис, міркування, есе, діалог) в усній і письмовій формах, володіє монологічною та діалогічною формами мовлення, дотримується правил культури спілкування	Д
лише розбірливо, дотримується граматичних і орфографічних норм, перевіряє і редагує написане	Д
досліджує мовні одиниці та явища, використовує їх для вдосконалення мовлення	В
визначає фактичний зміст, тему, основну думку, пояснює причинно-наслідковий зв'язок сприйнятого на слух висловлення, уточнює інформацію, ставить доцільні запитання	Д
володіє повноцінною навичкою читання вголос і мовчки	В
аналізує прочитаний текст, висловлює й обґрунтовує власне ставлення щодо прочитаного, формулює висновки	В
переказує усно і письмово прочитаний прослуханий твір з дотриманням логіки викладу та творчим доповненням	Д
<i>Іноземна мова</i>	
сприймає з розумінням іноземну мову на слух	Д
читає і розуміє іноземною мовою	Д
висловлюється іноземною мовою	С
записує слова, речення, короткі повідомлення про себе на повсякденні теми іноземною мовою	Д
МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
читає, записує, утворює, порівнює числа, визначає розрядний склад числа	В
володіє навичками додавання і віднімання, множення і ділення чисел	Д
читає і записує математичні вирази, у тому числі зі змінною, знаходить їх значення, розв'язує рівняння, добирає розв'язок нерівності зі змінною	В
аналізує текст задачі, створює за потреби модель, обґрунтовує спосіб розв'язування, розв'язує задачу, прогнозує і перевіряє розв'язок	Д
розпізнає, будує геометричні фігури, конструює об'єкти з геометричних фігур	Д
використовує для вимірювання величин доцільні одиниці вимірювання, оперує величинами, користується приладами для вимірювання	Д
ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
установлює взаємозв'язки між об'єктами живої і живої природи, розрізняє рукоутворні об'єкти, виготовлені з природних і штучних матеріалів	Д
описує явища, які відбуваються в природі, установлює причинно-наслідковий зв'язок між ними	В
обирає обладнання та досліджує об'єкт природи за складеним планом, робить висновки і презентує їх	В
орієнтується на місцевості за об'єктами природи і з допомогою компасу	Д
знаходить і показує на карті України, материка, океани та інші об'єкти відповідно до навчального завдання	Д
пояснює залежність життя організмів від умов існування, правила природоохоронної поведінки, дотримується цих правил	Д

ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	Сформовано(в) /формується*
СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
пояснює на прикладі, що означає бути громадянином України, досліджує історію свого роду, села/міста, рідного краю і презентує результати розповіді про відомі історичні події, пам'ятки природи і культури, видатних людей, у тому числі знахідки, пояснює вплив їх діяльності на життя людей/збереження довкілля	В
пояснює свої права і обов'язки в сім'ї, школі, громадських місцях, аргументовано визначає перевагу добрих взаємин над конфліктами	Д
розрізняє першочергові і другорядні потреби, пояснює важливість помірності у споживанні товарів і послуг, планує конкретні дії для задоволення власних потреб	Д
пояснює, від чого залежить безпека в доквітлі; описує можливі ризики поведінки на прикладі	В
моделює звернення по допомогу в різні служби у разі небезпечних ситуацій, пояснює можливі наслідки та свої дії	Д
ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
організовує робоче місце відповідно до власних потреб і визначених завдань, дотримується безпечних прийомів праці	В
планує послідовність виготовлення виробу за власно обраними технологіями обробки матеріалів та виготовляє його	В
планує та виконує трудові дії щодо самообслуговування, у тому числі ремонтує предмети, пришиває гудзики, сервірує стіл	Д
ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
використовує цифрові пристрої для виконання навчальних завдань	Д
створює інформаційні продукти (текст, графічне зображення, презентацію) в програмних середовищах	Д
складає лінійні, розгалужені та циклічні алгоритми на основі їх опису, отримує очікуваний результат дій виконання за складеним алгоритмом	С
збирає інформацію за допомогою цифрових пристроїв відповідно до навчальної мети, використовує онлайн-середовища для спільної діяльності й обміну думками, дотримується безпечної поведінки під час онлайн-взаємодії	С
МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
описує враження від сприйняття творів мистецтва, словесно характеризує твір з використанням мистецької термінології	В
презентує створені художні образи, оцінює власну творчість, пояснює, що вдалося	Д
створює варіанти запропонованих художніх образів засобами образотворчого мистецтва, користується різними художніми матеріалами	Д
співає виразно, відтворює запропоновані ритми (соло та в групі), імпровізує з ритмами	В

СПИСОК СУПЕРВІЗОРІВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

№ з/п	Район	Адміністративна одиниця	П І Б	Місце роботи	Посада
1.	Берегівський	Батівська селищна ТГ	Сахарова Наталія Юріївна	Загальноосвітня школа-сад I-II ступенів смт. Батьово Берегівського району Закарпатської області	В.о. заступника директора з НВР, учитель біології
2.			Мізун Наталія Миколаївна	Загальноосвітня школа-сад I-II ступенів смт. Батьово Берегівського району Закарпатської області	Учитель української мови та літератури
3.		Великоберезька сільська ТГ	Цильо Алла Федорівна	Великоберезький заклад загальної середньої освіти імені Добраї Петера Великоберезької сільської ради Берегівського району Закарпатської області	Заступник директора з навчально-виховної роботи
4.		Великобийганська сільська ТГ	Мица Вікторія Тіборівна	Великобийганська гімназія Великобийганської сільської ради Берегівського району Закарпатської області	Директор гімназії
5.		Вилоцька селищна ТГ	Федінчук Наталія Василівна	Вилоцька загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 Вилоцької селищної ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
6.			Івашко Наталія Іванівна	Навчально-виховний комплекс „Новосільська загальноосвітня школа I-II ступенів – дошкільний навчальний заклад» Вилоцької селищної ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
7.		Виноградівська міська ТГ	Біланчук Анжеліка Олександрівна	Виноградівська гімназія Виноградівської міської ради Закарпатської області	Практичний психолог, учитель зарубіжної літератури
8.			Кузьміна Євгенія Миколаївна	Виноградівська гімназія Виноградівської міської ради Закарпатської області	Заступник директора з навчально-виховної роботи, учитель української мови та літератури
9.			Лендел Оксана Василівна	Виноградівська гімназія Виноградівської міської ради Закарпатської області	Заступник директора з науково-методичної роботи,

					учитель української мови та літератури
10.			Заріцька Наталія Валентинівна	Підвиноградівська загальноосвітня школа I-III ступенів Виноградівської міської ради Закарпатської області	Заступник директора з навчально-виховної роботи
11.		Кам'янська сільська ТГ	Лупак Вікторія Богданівна	Мідяницька гімназія Кам'янської сільської ради Берегівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
12.			Хміль Ганна Михайлівна	Сілецький заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Кам'янської сільської ради Берегівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
13.		Королівська селищна ТГ	Фанта Надія Василівна	Королівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів № 2 Королівської селищної ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
14.			Чонка Діана Іванівна	Чернянський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Королівської селищної ради Закарпатської області	Заступник директора з навчально-виховної роботи
15.		Косоньська сільська ТГ	Ковач Еріка Карлівна	Рафайнівська гімназія з угорською мовою навчання Косоньської сільської ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
16.			Тейнова Анжеліка Ігорівна	Запсонська гімназія з угорською мовою навчання Косоньської сільської ради Закарпатської області	Заступник директора
17.			Боднар Ірина-Тюнде Арпадівна	Заклад загальної середньої освіти „Косоньський ліцей імені Арань Яноша» Косоньської сільської ради Закарпатської області	Заступник директора
18.		Пийтерфолвівська сільська ТГ	Кочіш Еріка Василівна	Чепівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Пийтерфолвівської сільської ради Берегівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
19.			Шереш Оксана Олексіївна	Чорнотисівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Пийтерфолвівської сільської ради Берегівського району	Учитель початкових класів

				Закарпатської області	
20.	Мукачівський	Великолучківська сільська ТГ	Варга Світлана Іванівна	Великолучківська загальноосвітня школа I-III ступенів Великолучківської сільської ради Мукачівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
21.			Козик Ольга Іванівна	Ракошинська загальноосвітня школа I-III ступенів Великолучківської сільської ради Мукачівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
22.		Воловецька селищна ТГ	Барнич Вікторія Василівна	Воловецький заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Воловецької селищної ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
23.			Селехман Вікторія Іванівна	Скотарська гімназія імені Руслана Ігнатишина Воловецької селищної ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
24.		Горондівська сільська ТГ	Ільницька Тамара Іванівна	Горондівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Горондівської сільської ради Мукачівського району Закарпатської області	Заступник директора з навчально-виховної роботи
25.			Тромпак Людмила Володимирівна	Страбичівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Горондівської сільської ради Мукачівського району Закарпатської області	Заступник директора з навчально-виховної роботи
26.		Жденіївська селищна ТГ	Кляп Світлана Василівна	Костринськорозтоцька початкова школа Костринської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Директор
27.		Івановецька сільська ТГ	Спачинська Олеся Андріївна	Івановецька гімназія Івановецької сільської ради Мукачівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
28.		Кольчинська селищна ТГ	Сідор Наталія Гаврилівна	Верхньовизницький заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Кольчинської селищної ради Мукачівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
29.			Куруц Олеся Іллівна	Кольчинський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Кольчинської селищної	Учитель початкових класів

				ради Мукачівського району Закарпатської області	
30.		Мукачівська міська ТГ	Січка Вікторія Олександрівна	Мукачівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №13 Мукачівської міської ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
31.			Горонді Олеся Іванівна	Мукачівський ліцей №8 Мукачівської міської ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
32.		Неліпинська сільська ТГ	Власик Наталія Михайлівна	Відділ освіти, культури, молоді та спорту Неліпинської сільської ради	Начальник відділу
33.		Нижньоворітська сільська ТГ	Голянич Наталія Юріївна	Верхньоворітський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів ім.Софії Малильо Нижньоворітської сільської ради Мукачівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів та музики
34.			Понзель Тетяна Михайлівна	Нижньоворітський ліцей Нижньоворітської сільської ради Мукачівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
35.		Полянська сільська ТГ	Гаврилюк Анжеліка Іванівна	Відділ освіти, молоді та спорту, культури, туризму та зовнішніх зв'язків Полянської сільської ради Мукачівського району Закарпатської області	Спеціаліст І категорії
36.		Свалявська міська ТГ	Фільо Марина Михайлівна	Свалявський заклад загальної середньої освіти №4 з поглибленим вивченням окремих предметів Свалявської міської ради	Учитель початкових класів
37.			Лізанець Мар'яна Михайлівна	Свалявський заклад загальної середньої освіти №3 Свалявської міської ради	Учитель початкових класів
38.		Чинадіївська селищна ТГ	Фекете Ольга Ярославівна	Бистрицька гімназія Чинадіївської селищної ради Мукачівського району Закарпатської області	Заступник директора
39.	Рахівський	Богданська сільська ТГ	Зварич Дарія Василівна	Заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів с. Видричка Богданської сільської ради Рахівського району Закарпатської області	Заступник директора з НВР
40.		Великобичківська селищна ТГ	Мойсюк Надія Михайлівна	Великобичківський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів № 1	Учитель початкових класів

				Великобичківської селищної ради Рахівського району Закарпатської області	
41.		Рахівська міська ТГ	Врбата Леся Ярославівна	Діловецький заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Рахівської міської ради Рахівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
42.		Ясінянська селищна ТГ	Крих Галина Романівна	Ясінянський заклад загальної середньої освіти I-II ступенів № 1 Ясінянської селищної ради Рахівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
43.			Климуш Марія Іванівна	Ясінянський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів № 2 Ясінянської селищної ради Рахівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
44.	Тячівський	Бедевлянська сільська ТГ	Декет Богдана Володимирівна	Відділ освіти Бедевлянської сільської ради	Головний спеціаліст
45.			Гуцул Оксана Олександрівна	Бедевлянський опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Бедевлянської сільської ради Тячівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
46.		Буштинська селищна ТГ	Маркуш Світлана Михайлівна	Чумалівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Буштинської селищної ради Тячівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
47.		Вільховецька сільська ТГ	Бенца Ганна Іванівна	Опорний заклад освіти „Вільховецько-Лазівська загальноосвітня школа I-III ступенів Вільховецької сільської ради Тячівського району Закарпатської області»	Учитель початкових класів
48.			Маринець Ольга Василівна	Опорний заклад освіти „Вільховецько-Лазівська загальноосвітня школа I-III ступенів Вільховецької сільської ради Тячівського району Закарпатської області»	Учитель початкових класів
49.		Дубівська селищна ТГ	Носа Оксана Василівна	Дубівський опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
50.		Нересницька сільська ТГ	Кустрьо Марія Василівна	Тернівський опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Нересницької	Заступник директора з навчально-виховної роботи

				сільської ради Тячівського району Закарпатської області	
51.		Тересвянська селищна ТГ	Марченко Віра Василівна	Грушівська загальноосвітня школа I ступеня Тересвянської селищної ради Тячівського району Закарпатської області	Асистент учителя
52.			Небола Наталія Іванівна	Тересвянський заклад загальної середньої освіти I – III ступенів Тересвянської селищної ради Тячівського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
53.		Тячівська міська ТГ	Штогрин Надія Дмитрівна	опорний заклад освіти „Тячівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 імені В. Гренджі Донського Тячівської міської ради Закарпатської області»	Учитель початкових класів
54.			Танчинець Інна Василівна	опорний заклад освіти „Тячівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 імені В. Гренджі Донського Тячівської міської ради Закарпатської області»	Учитель англійської мови
55.		Углянська сільська ТГ	Агоштон Марина Іванівна	Відділ освіти Углянської сільської ради	Провідний спеціаліст
56.			Чонка Лариса Іванівна	Відділ освіти Углянської сільської ради	Спеціаліст I категорії
57.		Усть-Чорнянська селищна ТГ	Брюхович Ольга Іванівна	Лопухівський опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Усть- Чорнянської селищної ради Тячівського району Закарпатської області	Учитель української мови та літератури
58.	Ужгородський	Баранинська сільська ТГ	Сусак Оксана Степанівна	Циганівська початкова школа - філія „Великолазівського ліцею» Баранинської сільської ради Закарпатської області	В.о. завідувача
59.		Великобerezнянська селищна ТГ	Шкурда Мар'яна Іванівна	КУ „Великобerezнянський центр професійного розвитку педагогічних працівників Великобerezнянської селищної ради»	Т. в. о. директора
60.			Лешко Василь Васильович	Пастілької гімназії – філії Великобerezнянського Великобerezнянської селищної ради Ужгородського району	Завідувач Розтоцько- ліцею

				Закарпатської області	
61.		Великодобронська сільська ТГ	ГадарЮдіта Іванівна	Великодобронський ліцей Великодобронської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
62.		Дубриницько-Малобережнянська сільська ТГ	Савко Оксана Володимирівна	Дубриницький ліцей Дубриницької сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Керівник Дубриницького закладу загальної середньої освіти I-III ступенів
63.			Терів Інна Василівна	Відділ освіти, культури, сім'ї, туризму, молоді та спорту Дубриницької сільської ради	Головний спеціаліст із загальної середньої та дошкільної освіти
64.		Костринська сільська ТГ	Ковач Оксана Василівна	Костринський ліцей Костринської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
65.			Чурей Наталія Василівна	Костринський ліцей Костринської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Учитель фізики
66.		Оноківська сільська ТГ	Фещенко Віталій Михайлович	Оноківський опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Оноківської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Директор
67.			Мазюта Михайло Михайлович	Кам'яницький опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Оноківської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Директор
68.			Густі Тетяна Йосипівна	Оноківський опорний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Оноківської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
69.		Перечинська міська ТГ	Пловайко Богдана Іванівна	Перечинський ліцей Перечинської міської ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
70.			Кравцова Мар'яна Йосипівна	Перечинський ліцей Перечинської міської ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
71.		Середнянська селищна ТГ	Манюра Мар'яна Степанівна	Чертезька загальноосвітня школа I-II ступенів Середнянської селищної ради	Учитель початкових класів

72.		Ставненська сільська ТГ	Струж Людмила Іванівна	Ужоцька гімназія Ставненської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
73.		Сюртівська сільська ТГ	ТовтГанрієттаЗолтанівна	Сюртівський ліцей Сюртівської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
74.		Тур'є-Реметівська сільська ТГ	Гапак Світлана Юріївна	Тур'є-Реметівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Тур'є-Реметівської сільської ради	Учитель початкових класів
75.		Ужгородська міська ТГ	Даньків Ірина Зіновіївна	Центр професійного розвитку педагогічних працівників Ужгородської міської ради	Директор
76.			Бережна Валерія Василівна	Центр професійного розвитку педагогічних працівників Ужгородської міської ради	Консультант
77.			Ціник Олена Василівна	Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти	Завідувач кабінету координаційно-методичної діяльності
78.			Кірик Марія Юріївна	Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти	Завідувач кабінету методики дошкільної та початкової освіти
79.			Цімболинець Марина Арсенівна	Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти	Методист кабінету методики дошкільної та початкової освіти
80.		Холмківська сільська ТГ	Юрчук Вікторія Тиборівна	Сторожницький ліцей Холмківської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
81.			Дацюк Оксана Володимирівна	Сторожницький ліцей Холмківської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області	Учитель української мови та літератури
82.		Чопська міська ТГ	Балог Людмила Петрівна	Чопський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів №1 Чопської міської ради Ужгородського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
83.	Хустський	Білківська сільська ТГ	Ливдар Ганна Василівна	Білківський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Білківської сільської ради	Учитель початкових класів
84.			Ізай Ярослава Петрівна	Білківський заклад загальної середньої освіти I – III ступенів Білківської сільської ради	Учитель початкових класів
85.		Вишківська	ГайовичЮліяЙосипівна	Вишківський заклад загальної середньої	Заступник директора з

		селищна ТГ		освіти I-III ступенів №1 Вишківської селищної ради Хустського району Закарпатської області	навчально-виховної роботи
86.			Фанта Оксана Михайлівна	Вишківський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів №1 Вишківської селищної ради Хустського району Закарпатської області	Заступник директора з навчально-виховної роботи по початковій ланці
87.		Горінчівська сільська ТГ	Росоха Оксана Василівна	Відділ освіти, молоді, спорту, культури і туризму Горінчівської сільської ради	Головний спеціаліст
88.			Дяченко Вікторія Василівна	Монастирецький ЗЗСО I-III ступенів	Учитель біології
89.		Довжанська сільська ТГ	Параска Марія Михайлівна	Довжанський заклад загальної середньої освіти I – III ступенів Довжанської сільської ради	Учитель початкових класів
90.			Ісак Мирослава Василівна	Приборжавський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Довжанської сільської ради	Учитель початкових класів
91.		Драгівська сільська ТГ	Слава Віталія Михайлівна	Відділ освіти, культури, молоді, спорту та туризму виконавчого комітету Драгівської сільської ради	Спеціаліст
92.		Зарічанська сільська ТГ	Марко Неля Василівна	Зарічанська гімназія Зарічанської сільської ради	Учитель географії
93.		Іршавська міська ТГ	Гудь Мар'яна Юріївна	Іршавський центр професійного розвитку педагогічних працівників Іршавської міської ради	Директор
94.			Гозда Наталія Василівна	Іршавський центр професійного розвитку педагогічних працівників Іршавської міської ради	Консультант
95.		Керецьківська сільська ТГ	Гецько Мар'яна Іванівна	Кушницький заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Керецьківської сільської ради	Учитель початкових класів
96.			Бучмей Тетяна Михайлівна	Керецьківський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Керецьківської сільської ради	Учитель історії, групи продовженого дня

97.	Колочавська сільська ТГ	Росада Тетяна Йосипівна	Відділ освіти, сім'ї, молоді, спорту та культури Колочавської сільської ради	Методист
98.	Міжгірська селищна ТГ	Петрище Олена Михайлівна	Міжгірський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів № 1 Міжгірської селищної ради	Заступник директора
99.		Казюк Руслана Іванівна	Міжгірський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів № 1 Міжгірської селищної ради	Заступник директора
100.	Пилипецька сільська ТГ	Качайло Мар'яна Василівна	Ізківський заклад загальної середньої освіти I-II ступенів Пилипецької сільської ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
101.		Воробець Ганна Іванівна	Пилипецький заклад загальної середньої освіти Пилипецької сільської ради Закарпатської області	Учитель початкових класів
102.	Синевирська сільська ТГ	Тюх Лідія Іванівна	Синевирсько-Полянський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Синевирської сільської ради Хустського району Закарпатської області	Учитель початкових класів
103.		Столець Вікторія Вікторівна	Синевирський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Синевирської сільської ради Хустського району Закарпатської області	Учитель математики та інформатики
104.	Хустська міська ТГ	Хмара Любов Данилівна	Нижньоселищенський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Хустської міської ради Закарпатської області	Учитель початкових класів